

GAZETA LITERARĂ

Anul III, nr. 31 (125) - joi 2 august 1956

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

6 pagini 50 bani

Arta plastică sovietică

M. A. LUZDALTEV

„Spre viață”

CINE ESTE DOGMATIC?

Animal de dorință legitimă de a-l ajuta pe Petru Dumitriu să ridice la un nivel cât mai înalt „Cronica de familie”, N. Tertulian, în cuvântul său de la Congresul scriitorilor, a scris că: „în „Aquarium” a rămas o schemă sociologică generală, ideea socială interesantă, dar personajul nu este o individualitate organică, ci o construcție livrescă”. De unde trage criticul această concluzie? Iată cum raționează: „Ideea generală a navelor, programul ei filozofico-sociologic — spune el — constă în zugrăvirea decăderii iremediabile a lui Șerban Romano, eroul principal al navelor, ca urmare a imposibilității acestuia de a alege „între adărușul a faș-cism sau adărușul a lupta forțelor progresiste, la misticism și irationalism sau la marxism”. Și mai departe găsește că: „Prin intrinsecitatea sa (a lui Ș. Romano, n. n.) în denunțarea irationalismului, prin cerința categorică a confruntării sistemelor filozofice cu realitatea, cerință tipic materialistă, prin afirmarea necesității unei filozofii și a unei etici umane, antimistice și antifilozofice, gândirea lui Romano se suprapune aproape filozofiei marxiste și apare ca un total inexplicabil, arbitrar în filozofia lui intelctualistă repudierea marxismului” (subl. n.). Această obiecție — e drept, gravă — reprezintă principialul argument al criticii, de vreme ce o reia îndată amplificându-o. De aceea, ca și spre a evita reproșul de a-l fi citat, ten, deșigur, să-mi dați voie a reproduce în întregime pasajul corespunzător: „Pentru a-și susține ideea socială generală, Petru Dumitriu și-a creat eroul din două blocuri intelectuale eterogene: critica irationalismului și respingerea marxismului. Dar scriitorul nu a găsit acele particularități, acel profil specific unui intelectual irationalist burghez care rămâne și în critica irationalismului și în intelectual burghez, contaminat de prejudecăți și superstiții ideologice, — acele particularități care l-ar fi diferențiat și de misticism și de marxism și ar fi făcut verosimilă impresia și rădicarea lui. În navelă însă, repudierea marxismului apare ca o situație introdusă de autor din necesitățile de-

monstrației teoretice, dar nu ca o realitate sufletească a eroului care prin întregirea lui structurală, înțelegându-l, ne apare ca depășind condiția clasei sale”. De la început știam stihii a declara că portretul ideologic trasat de criticul eroului nu este fidel. Nu vedem de ce respingerea doctrinei marxiste și a bifei sume neapărat marxiste în gura lui Șerban Romano, N. Tertulian, beneficiar al pregătirii sale filozofice, știe desigur: mai bine ca mine că orice raționalist, deci intelectual burghez se poate ridica împotriva irationalismului și să solicite o filozofie și o etică umană anticmistică, cum în termenii folosiți de Șerban Romano, fără să-i părăsească prin aceasta poziția. Eroul încriminat nu ținde la altceva afară de o filozofie unitară, cu adevărat universală, animată de încrederea în puterea de cunoaștere a omului și întemeiată pe o metodă aptă să ducă la deslușirea tainelor lumii, după modelul încercat de Leonardo da Vinci a cărui figură îl persecută. Nici aspirația sa către o etică generoasă nu depășește limitele umanismului tradițional al cărui ideal ar fi realizabil în cadrul societății împărțite în clase antagonice. Cine nu știe că noul umanism marxist este de conștient numai în cadrul socialismului? Or, de mică vreme din navelă nu reiese că strănepotul David și s-ar preocupa de reformarea rînduilor în care trăiește. Recunoaștem că perspectiva rîsturnării lor, agitată pe dinaintea ochilor săi de comunistul Wegener nu-l alarmează, dar aceasta, pentru că pe de o parte nu-l interesează „tema” prea minoră rar, pe de altă parte pentru că la acea dată era încă un profitor inconștient al condiției sale sociale. Atunci, cerința lui de a descoperi un sistem filozofic adaptat realității este tipic marxist sau materialist în genere, cum afirmă N. Tertulian? Prin ea însăși da, cu toate că atât timp cât nu i se precizează conținutul, este la rigoare acceptabilă și de către un idealist de tip clasic care-și închipuie că sistemul său ar corespunde realității, ar explica-o, chiar dacă lumea obiectivă reprezintă pentru el doar o aparență. Raportată la eroul nostru, cerința nu este nicicum mar-

xistă, deoarece modul în care o formulăză nu are înțelesul istoric și social împănat de marxism notornic. Conformitatea unei filozofii cu realitatea înseamnă, în mintea lui Șerban Romano, conformitatea cu natura și societatea în măsura în care aceasta din urmă este un dat exterior ca și cea dinții și de care o filozofie vrednică de misiunea ei e obligată să țină seama și să o integreze într-un sistem. Punctul de vedere constituie nelămurit, înlocuind un progres științific, o depășire a idealismului și al său subiectiv. Doar atât înțelegem dezideratul de care vorbim, oricât de scump ar fi lui Romano, apare ca rezultat al formării sale pozitive, anginerii și al saturării lui de scepticismul sterp al gândirii burgheze moderne, nicicum ca întruțea unei viziuni dinamice, dialectice asupra vieții. Mai important e însă altceva. Și în ipoteza că am fi interpretat greșit ideile eroului, că de fapt el ar imagina realitatea în spiritul materialist autentice, poate chiar materialist istoric, — și încă nu știm stihii: a-l decanta marxist. Că este așa, o atestă teama lui de marxism, teamă conștientă de astădată de cea ce are esențial concepiția proletariului, lui și anume unitatea indisolubilă dintre teorie și practică, trecerea de la clarificarea teoretică la acțiune, la lupta revoluționară. Într-un deceniu de profesori de metafizică Fănică Niculescu, la prima lor întâlnire de ce nu e marxist înțeleg răspunde: „Marxismul are o consecvență atrăgătoare. Recunoaștem. Dar presupune o legătură obligatorie între gândire și o activitate revoluționară... Și eu cred că întru activitate teoretică independentă” (subl. n.). Peste cîțiva ani, e întrebă a doua oară la fel, tot de F. Niculescu și după ce „profesorul” făcuse în fața lui apologia crimei pe care legionarii urmau s-o săvîrșească în aceeași noapte — deci într-un moment decisiv pentru un angajament net din partea lui Romano. Răspunsul său vine jalinic: „Nu pot”. Spaima de „consecvența necruțătoare” a marxismului, cum o califică singur, și-o mărturisire de pe cînd, ca student la München, comunistul Wegener îi propusese să se alăture marxistilor militanți: „Mie îmi trebuie o filozofie, nu luptă politică”. Se mai suprapune oare filozofia marxistă gândirea lui Romano întruțea cu iluzia posibilității unei teorii să-l zicem și materialistă, dar ruptă de practica socială? Fănică Niculescu putea să-l întrebă de ce nu e marxist, e adevărat, N. Tertulian, nu! Și oare caracterul inconștient al opiciei lui Romano este artificial, livresc? Dacă da, atunci poziția lui Julien Benda sau în special a lui Jean Paul Sartre este inexplicabilă și logic și mai ales psihologic, din punctul de vedere al criticului nostru, firește, Mutatis mutandis, existențialistul francez se află în fond într-o situație identică, adică contradictorie. Sprîjinind politica partidului comunist, declarîndu-se de acord cu „jumătate” din învățătura marxistă, cu tezele referitoare la lupta de clasă și necesitatea transformării societății, autorul lui „Nekrasov” a rămas, s-ar zice, irationalist pe plan strict filozofic. Să admitem că un intelectual burghez poate înaintea pe drumul marxismului într-o anumită chestiune dar, în ansamblu sau pe o latură esențială, el rămîne prizonierul unei filozofii străine. Sau, revenind la literatură, de ce refuză N. Tertulian ceea ce îi admite desigur lui Ladima de exemplu (eroul din „Patul lui Procust”), viabilitatea, în ciuda atitudinii inconșistente a acestuia; atitudine care e poate mai surprinzătoare decît aceea a perso. najului lui Petru Dumitriu. Dotat cu o mare luciditate, ocupînd un loc prielnic observației sociale, în mijlocul presei corupte, urînd și suferînd cîntecul de pe urma mizeriei și a

Perspectiva viitorului

Intre elementele specifice literaturii noi, pe care o creează azi scriitorii militanți pentru socialism și pe care a generat-o epoca noastră, este și perspectiva. În anii din urmă, în cercetarea noastră literară această categorie a apărut mai adesea însoțită de o precizare, menită să circumscrie și mai exact sfera noțiunii: perspectiva viitorului. În definițiile didactice ale realismului socialist, perspectiva viitorului era trecută drept a patra trăsătură distinctivă a literaturii noi, alături de critica elementului vechi, de promovarea noului (eroul pozitiv) și de spiritul patriotic.

Cunoscutul teoretician György Lukacs*) socotește că perspectiva este elementul principal deosebitor al literaturii realismului socialist față de literatura realismului clasic, a realismului critic. Într-o scurtă demonstrație, pe care n-o vom relata aici, György Lukacs face să reiasă de ce, după construcția eroului pe care-i numim pozitiv, adică a personajelor purtătoare ale celor mai înalte ideii ale operei, se poate integra aceeași problemă a perspectivei.

În mod concret, perspectiva constă de pildă în a-și face pe cititor să înțeleagă ce se va petrece, după încheierea cărții, cu eroul pe care l-a urmărit în acțiune, care-i destinații lor, în ce sens se vor rezolva problemele lor după momentul asupra căruiia se oprește cartea. Iar această devenire trebuie să fie nu declarată de autor, ci ea trebuie să reiasă din întregul sens al desfășurării conflictelor și proceselor cuprinse în carte, din felul cum se orientează și evoluează eroul cu alte cuvinte din înșeși elementele constitutive ale operei.

Înțelegând în acest fel, perspectiva constă în a putea deduce cu certitudine dacă pînă la urmă cutare construcție, pentru care se zbate eroul principal, se va realiza, dacă dușmanul cu care are de luptă eroul va fi prins și depesit, dacă familia cutărui țărăn mijloc va intra sau nu în gospodăria colectivă, etc.

O altă înțelegere a perspectivei nu e greșită, dar ea este limitată. La problema strictă care se punea eroului spre rezolvare în prima pagină a cărții, iar limitarea duce de multe ori la vulgarizări cu totul nepăcuite.

Una din acestea a fost și transformarea viziunii îndrețate al omului în viață, stîpin pe soarta lui, într-o schemă. Caricatura grotescă a unui astfel de vis am întâlnit-o într-o navelă apărută prin 1950 în care personajul principal (pe care-l chema pe deasupra și Marin Neamsărman) se află în următoarea situație: chiaburii îl atacă într-un loc ferit, noaptea, ca să-i smulgă adunerea la manoperele lor necumite. Unul din chiaburi îl ține cuțitul în dreptul inimii, celălalt curățea la timp. Ce face eroul pozitiv în această timp? Nimic din ce-ar face un om el de cît normal — el și el se apucă să vîscze la peisajul viitor al satului și ghioz ai locurilor în care el e supus chiar adevărate amenințări.

Cum se rezolvă acest episod nu e cîtuși de puțin important de știut. Esențială este denaturarea pînă la caricatură a unui element de bază al modului de a gândi al omului nou — viziul viitor — petrecută din cauza înțelgerii înguste a perspectivei.

Visul revoluționar, încercarea de a întrezări viitorul, pentru a-i grăbi apropierea, a stat din totdeauna în fața creatorilor de literatură ca suprem ideal de viață liberă și fericită. Dar posibilitatea concretă de a afla care este și cum va putea arăta acest viitor, care sînt căile cele mai bune, adevăratele căi care să ducă spre el, aceasta n-a stat decît rareori și incomplet în pînă scriitorilor din trecut. Materialismul dialectic marxist dă scriitorului de azi instrumentul științific de a investiga viața naturii și a societății pentru a descoperi în chip real sensul dezvoltării, sensul mișcării în viață și în societate.

În fond, problema perspectivei este așa cum arată și György Lukacs, una fiind de înșeși înțelegerea complexă, filozofică a mișcării. Dacă am încerca o deosebire din acest punct de vedere, între diferite metode de creație, am putea defini metoda realismului socialist drept acea metodă care-l ajută pe scriitor să surprindă și să redea, în elementele constitutive ale operei de artă și prin intermediul lor, sensul complex al mișcării naturii și societății, pentru o întregă perioadă de dezvoltare.

Naturalismul nu numai că ignorează existența unei mișcări, a unei dezvoltări a societății, a vieții, dar întocmesc procesul prin amănunte ale lui, îl reduce la aspecte, cel mai adesea late-rale, periferice, cîntînd în mod delibărat tocmai să rupă, să distrugă acele legături care ar duce la posibilitatea de a reconstitui mișcarea din natură și societate.

Se înțelege cu ușurință caracterul antirealist al generalizării naturaliste, imposibilitatea operei naturaliste de a da ample perspective ale viitorului

*) Vezi „Viața Românească” nr. 5 din 1956.

Din cuprinsul gazetei:

- Cronica literară de Savin Bratu.
- Discuții în legătură cu baza literaturii noastre literare, de J. Byck.
- Individualitatea eroului, de Miron Dragu (pag. 2)
- Omenie, schiță, de Asztalos István.
- Versuri de Victor Tulbure, Victor Kermbach, Tibertur Utan și Ștefan Mureșanu (pag. 3)
- La redactura operei lui Bacovia de Georgeta Horodincă (pag. 4)
- Rădăniștea a. la Editura Tineretului, de Valeriu Ripșanu și D. Solomon (pag. 5)
- „Elegie pentru Jésus Menéndez”, de Nicolas Guillen, în românește de Eugen Ibelescu. (pag. 6)

Ajunși aici vrem să ne oprim asupra unor deficiențe care se manifestă în multe opere literare din cauza distingerii perspectivei. Este vorba despre ceea ce denumim prin termenii idilișmi negativism.

Oricît ar părea de paradoxal, rezolvările idilice, finalul idilic într-o operă, departe de a arăta o perspectivă luminoasă, fericită, pentru noi și pentru întreaga noastră societate, realizează dimpotrivă o descurajare și dezolantă încheiere de perspectivă.

Ne-a atras pe toți, de pildă, inimosul erou al lui Dumitru Mircea din romanul „Piine albă”. — Toma Găvrilaș. Ne-au interesat pe toți problemele care se puneau colectivității din satul lui Scriitorul a condus cu mesteșug o bună parte a cărții sale, modul cum se încheagă o seamă de conflicte în sat. De-a lungul cărții asistăm la rezolvarea acestor probleme, prin intervenția continuă a lui Toma Găvrilaș. — dar e o altă de complet și totală

rezolvare, incit, odată cu ultima pagină a cărții, nu mai credem ca acești oameni să mai poată trăi și către altceva, să continue vreun drum. Să ducă mai departe acea mișcare nîntreruptă în natură și societate. Autorul își încheie cartea astfel: „Împrejur, cîmpurile semănate se legănau înăuntrul tăcerii fierice se înșurșau viața, pulsîndu-se către o viață nepăsătoare a împănării rodului”. Da, natura avea să-și continue ciclul pînă la toamnă, dintr-o recoltă bună și apoi avea să reia ciclul de la capăt. Doar colectivității din sat parcă rezolvăseră de mult tot ceea ce putea să drept ideal în fața umanității, fericirea deplină a realizării — ei nu mai aveau de așteptat de la viață nimic nou. Un astfel de sens al generalizării, al tipizării — fiindcă despre tipizare e vorba mereu atunci cînd vorbim despre perspectivă — nu ne face să ne gîndim la viitor, ci ne îndeamnă să credem că mișcarea în viață a încetat, că nimic, nici mai bun nici mai rău nu poate să urmeze.

DUPĂ CONGRESUL SCRITORILOR

Mihail Gațța

Cîteva volume de poezii

A. E. Bacovsky: „Două poeme”

Este în poezia lui A. E. Bacovsky o viziune strălucitoare de a renunța la vechi tipare de versificație, de a pătrunde arsenalul de procedee poetice curente. Încercarea de a dezvălui raporturile dintre fenomene, țesătura densă de relații reciproce, cu intenția de a afăta unitatea materială a lumii, a părentului și înșelătorii prozaism, vîscz melodos dar deseșcut din rigurile unor forme poetice închinate, dispunîndu-se pentru frazele ornamentale — toate acestea ni se par tot atît de dovez.

Grinele fămoșe, în departere se profilează primele clădiri ale stațiilor nucleare, oamenii sînt mobilizați de pîrd pentru a dobîndi cît mai multe cereale: e o activitate intensă creatoare.

B. Elvin

(Continuare în pag. 4-a)

Carnetul scriitorului

Gînduri în fața mării

Cred că nu există un alt element care să conserve mai bine amintirea omului ca marea. Deși lucrul ar părea ciudat pentru pustietatea asta a apelor unde nici o urmă nu se poate înfrîpa și dînu, totuși nădărieri ca aci nu apar cu o mai nădărire prezență în ochii minții, oamneni care au trecut și au trăit, cu toate rosturile lor, și ei, de mult cu așezarea așezată pe zare...

Astfel de gînduri mă cercetau de curînd, treînd de-a lungul mării, lășindu-le în mine să se întredăie cu tot ce călîie au adus cîndoa, cînd m-am simțit solicitat de viața înșăși, reală, pe care omul de azi a face să treacă pe aceste meleaguri, în toată bogăția și diversitatea ei. De la Mamaia pînă la Vasile Roaia e așezat un furnicar de lume, trînd bucuria tuturor orzilor și a tuturor libertăților, de trup și de suflet. E o adevărată înșelare s-o privești. Sînt unii, de departe, care abia acum se cîntăresc cu marea. Acesta sînt stihii și grații, plîndu-i poate cu nînțelirea, la fiecare pas, frumuseție și primejdii. Sînt alții care o redă. Acesta sînt îndrăgii și zburdăncii, ca un fel de copii, obraznici care se genunchi și trag de nas și de bărbie pe o uriașă buclă. Toți însă resimț în ei o prefăcere și un cîș. Și cred că la mare, mai ales, visul acesta se cere hrînit de o cunoaștere nouă, împodobit cu altă mai cuprinzătoare și ampie color.

Mai ales omul de azi cu deschise curiozități, altfel orientat, cerînd nînțelul un sprîjin în creșterea lui înțelard, cîntărește și folosește ne deplin imboldul pe care i-l dă locul acesta minunat, unde a poposit pentru întreaga lui bucurie. În felul acesta el spulberă cu o viață nouă și înțelardă vechia prejudecată a lenii la mare, înșelardă de atîdată, de lumie îmbucată, care venea ac cîntăreș, tolnăș numai în depravare și rășfă. Mi s-a dovedit lucrul acesta și la Mamaia și la Eforie și la Techirghiol, și la Roaia, prin toate cluburile și cabinetele de lectură, dar mai ales prin conferințele ce se organizează. Cărlie sînt cercetate, conferințele frecventate și ascultate cu sfințenie.

Omului dîtor și se pune cu succes în îndrăgii tot ceea ce îi e de nevoie să asociază bucuria de odînd și de depînd înflorire a ființei lui întieroare. Ceea ce odîndu-ă era din îndemna personal și singular, azi este al tuturor și nu din constrîngere sau din comandă, ci din slobodă acceptare, ba mai mult, din necesitate. În zile de acestea libere se poate urmări și surprînde adîncă transformare a omului de astăzi, întruțea totdeauna într-o nînțelardă creștere. Bucuria și visul, nu politicale, plîndesc un pîmint bun și bogat în ficăre, și el cere sîmintă pentru rodul de miine. Cele mai grele subiecte nu înșpămintă, ba dimpotrivă, atrag.

Mi-a fost dat să asist la cîteva conferințe purtate de-a lungul mării de Societatea pentru răspîndirea științei și culturii. Peste tot, oamenii au răspuns, au venit intereseși de subiectul, ca nu era ușor. În săli mari mari sau mai mici, în înșelardă și cîldurd, au ascultat. Președintele era un public nu omogen, după îmbrăcăminte și purtare. S-ar fi spus că nicîdată oamenii acestia nu vor putea găsi la un loc un interes comun. Și totuși l-au găsit și s-a dovedit a fi astfel, prin ascultarea lor atentă și prin aprobarea lor. M-a impresionat mai ales una din aceste sedințe care, prin propoziția ei, a luat o înșelardă neobișnuită. „Era la Vasile Roaia într-un amurg furtunos. Un vînt de sud răcolite marea îndrămintă sub rășcolite. Vîjelia îndoșe salcîmii tineri, jucînd un fel de ușoare vîluri de nori transparenti peste o lună pînă ce rășcolite. Seara nu era dintre cele mai tîlnite, ba se

Ion Marin Sadoveanu

(Continuare în pag. 4-a)

EPIGRAF LA „POVEȘTEA POVEȘTILOR”

Basm, Legendă și Istorie sînt trei vii într-o podgorie: cea dintîi o doar ispită în mireasma risipită; cea de-a doua-și cerne mustul — mai mult spuma decît gustul —; numai cea de-a treia leagă seva-ntrăeag, slava-ntrăeag și desțerecă și-mbîină întunecoc cu lumină pînă-l vremea să strecoare din dogoare și răcoare, din asprimo și dulceșă vinul dător de viață.

Dar în clipa cînd închină joacă-n pîrga lui înșie și cea boare străvezie și făgă-ă din clorhîni.

Marcel Brășoiu

*) Epopee lirică în trezeci de cînturi.

M. Petroveanu

(Continuare în pag. 5-a)

Expoziția de Artă Grafică Niki Popescu

„Cap de înșan”

„Moș Adam”

Chiar din aceste versuri în care ve-

In legătură cu baza limbii noastre literare

In desăfurarea discuțiilor privitoare la limba literară...

om de știință este obligat să arate de ce nu este de acord și cu argumente întemeiate...

ceasta dar minunată carte judecând-o noi că este vrednică de a...

DISCUȚII

mai de seamă momente din evoluția limbii noastre literare...

Academicianul Iorgu Iordan însă, care crede că limba noastră literară...

Academicianul Al. Graur a arătat că de anapoda este în principiu o asemenea concepție...

„La noi, lucrurile s-au petrecut ca pe o linie dreaptă, ce muntenească...

„Foarte comod acest procedeu al „inclinații” și favorabil oricărei concepții...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Academicianul Al. Graur, în calitate de om de știință cu simțul răspunderii...

Grigore Ureche își întărește un capitol al lexicologiei: „Pentru limba moldovenească”...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

În problema limbii noastre literare, rolul jucat de tipăriturile lui Coresei...

„Chrestomatia” lui M. Gaster ne oferă și ea câteva exemple: „Invățătura a fusese săpătorul mării Ecaterina a doua...”...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Dorința de moldovenizare a limbii literare își are și ea izvorul în subestimarea rolului cărților coreșene...

„Chrestomatia” lui M. Gaster ne oferă și ea câteva exemple: „Invățătura a fusese săpătorul mării Ecaterina a doua...”...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Ahtudină academicianului Al. Graur dovedește de atunci când discuțiile se desfură pe teren științific...

„Chrestomatia” lui M. Gaster ne oferă și ea câteva exemple: „Invățătura a fusese săpătorul mării Ecaterina a doua...”...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Una dintre trăsăturile caracteristice ale felului cum se desfură discuțiile lingvistice este nesocotirea argumentelor adversarului...

„Chrestomatia” lui M. Gaster ne oferă și ea câteva exemple: „Invățătura a fusese săpătorul mării Ecaterina a doua...”...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Rezultatul concursului de scenarii de lung metraj

La fel, în grădina... Volumul, în ansamblu, se cere discutat ca o lucrare epică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

La închiderea concursului de scenarii, juriul, compus din tovarășii: acad. Mihai Beniuc...

„Chrestomatia” lui M. Gaster ne oferă și ea câteva exemple: „Invățătura a fusese săpătorul mării Ecaterina a doua...”...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

INDIVIDUALITATEA EROULUI

Realizări remarcabile, dobândite în relieful unor portrete de erol contemporani...

mai generale cu puțină roșie emfatică, ameliorează posibilitățile realizării unor caractere distincte...

În linii mari însă, în afara acestor pasaje neogrammatice, autorul a reușit să realizeze în imaginea lui Grigore Salca...

Academicianul Al. Graur a arătat că de anapoda este în principiu o asemenea concepție...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

Obiecția care o ridicăm aici nu urmărește o limitare dogmatică sau o prescriere farmaceutică...

OMENIE

Omul și se așterne moale și des. Se pare că oamenii și automobilele umbli prin viață; se pare că lumea toată a surzit. Strada era neobișnuit de tăcută și pe strada asta era spitalul.

Pe patul de fier al uneia din odăile spitalului, zăcea un tânăr. Era operat de trîni. Acuma, zăcea pe burtă și asuda de chinuri. Mînta îl năpădea valuri-valuri.

Se gîndea năucit cum îl ocărise doctorul: vezi dacă n-ai făcut baie regulat, dacă nu ți-ai priment regulat rufe?... Păi, el era de vină pentru asta? Ziua-noaptea, călare pe tractor! Și unde să se îmbăzească, dacă nu aveau baie?... Zădărnici îl rugaseră pe director, că baie tot nu le-a făcut. Și nici măcar izmenele nu îi le putea schimba, cite două săptămîni de-a rîndul. Cum să nu fie mereu un doctor și de din rînd rufe? Pentru director nu conta decât ce o sută optzeci la sută, ca să fie stătuinea de mașini ce dînti. Fără îndoială că tocmii de aceea n-a ajuns prima... Să te perie, știe: așa, dragă tovarășe, pe dincolo dragă tovarășe, cit ciștiți, tu ești cel mai bun muncitor... Ei, stai să mă văd eu acasă!...

— ...! Învăț eu minte! Să vezi ce-o să-mi pese de baie și de rufe curate! Ții, soare... cul l-a... Au!... Vai!...

Suferă, pufăi, pînă se întoarce, cu chiu cu vai, pe o coastă. Dar nici așa nu era bine. Fiecare minut i se parea un ceas și fiecare ceas o zi. Cînd se deschise ușa, simți o adevărată ușurare. În sfîrșit, ceva îl abate gîndurile...

În odaie intră infirmiera de noaptea. Intră, aprinde lumina, și îi rise băiatului. Băiatul o privi cu plăcere. Nu numai pentru că îi abătuse gîndurile de la dureri, ci pentru că fata era frumoasă. Fragedă, tînără și aducea cu sine — în odala aceasta de spital cu neputință de aerisit de mirosul medicamentelor — prospețime, miresmă sănătoasă a ierului. Fată zveltă, mlădioasă; și cum mai stia să ridă din ochii aceia mari ai ei!

— Am întîrziat nițel și mă înteam că am pășit-o... Abia am izbutit să mă lărșez înăuntru... — făcu ea și rise iar.

Băiatul îi era neplăcut să o audă spunînd: „să mă lărșez”, dar altfel îi plăcea grozav fata și se bucura că nu l-a găsit culcat pe burtă.

— Îi stînjinea îngrozitor faptul că fata asta îl vede mereu într-o stare altă de puțin bărbătească: zăce nu mai pe burtă și apoi și partea corpului unde-i operat!...

— Ți-ai luat temperatura? Firește, nici termometru n-ai!... Am fost la cinema. Ce-am mai ris!... De asta am și întîrziat. Noroc că-i portarul cel tînăr de serviciu — îl ajută ea băiatului. — I se scurge ochii după mine, într-una... Nu-ți urit, doar că-i de moje! Arie-niște urechi mari, clăpăuge!...

Lumina, sporovăia, cîrpea, ca o pășărie, și el, deși îl supărau cuvîntele ei, rîdea impresionat cu ea. Dar apoi se gîndi totuși cu spaimă la urechile sale: — ele nu sînt oare clăpăuge?

— N-ai văzut care medic e de serviciu?

— A trecut pe aici adineauri. Nu-i știu numele.

— Unul așa, înalt, cu ochelari?...

— Da.

— Atunci e în regulă. Asta-i de treabă, nu țipi într-una... Doar că-i plăce să pipăie pe toată lumea.

— Și asta o spuse tot așa, rîzînd, în șoaptă. Ca și cum l-ar înțipa pe băiatul asta chipes într-o chestiune discretă. Că el trebuie să cîștige foarte bine. E alt de prețuit, înclt i s-a dat cameră separată!...

De data asta, băiatul rise chinat. Fata băga nămădică de seamă că lui nu l-au fost pe plac vorbele ei. Se apropie deci de el, lîngă pat, și îi puse mîna pe frunte.

— Ei, nu te teme, că nu mori. Nici nu ai temperatură, — zise ea. — E alt de frig! Mi-a înghețat mîna. Ce rece e, nu?

Pe dată, orice simțămînt neplăcut pieri din inima băiatului. Își ținea doar fruntea, extaziat, sub mîna idear.

Fata îl mîngie ușor pe față și porni spre ușă.

— Aduc termometru și sfîm apoi de vorbă — zise ea. Sînteu lumina și ieși. Băiatul simți că înima îi bate de două ori în loc de o dată. Se gîndea cu însuflețire la fată și se întoarce și mai mult spre ușă. Durează îl înjunghie nămădică, ca o baionetă. Fu cit pe ce să țipe, dar își încltă doar dinții și zăcea alt de nemîșcat de parcă ar fi vrut să tragă pe sfioră durerea, să nu prînde, cumva de vestă, că el mai trăiește, mai există. Zăcea doar și asculta în tăcere nesfîrșită, să audă, poate revine în sfîrșit frumoasa, mlădioasă fată.

Nici gînd să vie. Se scurse un ceas bun, cînd se ivi în sfîrșit cu doctorul acela înalt, cu ochelari.

Se uită la patul de lîngă el — în camera aceasta, rezervată pentru frunțarii în vremea erouă domnie și turii — fata îi spusese ceva doctorului, acesta ridică din umeri și se întoarce spre el.

— Ei, cum te simți?... Peste patru săptămîni poți lucra — îl încurajă. — Mai are lebră? — o întrebă el pe fată.

— N-are — scutură ea repede din cap.

— Cu asta, ieșiră.

Curînd după aceasta, veniră doi sanitari și aduseră pe targă un om neobișnuit de scurt. Era un bătrîn, cu o mustață mare, stufoasă, cu fața galbuie, plină de brazde adînci. A-vea pe cap o pălărie cu borurile pleoștite, o pălărie spălăcită, de salohor. Îl aduseră doar așa, în cămașă, dar acolo unde se isprăvea cămașa se isprăvea și omul. Amîndouă picioarele îi erau tăiate de peste genunchi. Îl ridică de pe targă fără multă teavură și îl așeză pe pat, ca pe o păpușă mare. Îl luară pălăria de pe cap, o așeză alături, pe noptieră, apoi ieșiră. Pînă atunci, se întoarce și infirmiera.

— Îi potrivă bătrînilui cuvertura, apoi se apropie de băiat.

— Moșul era în sala mare, dar nu lăsa pe nimeni să doarmă. Gîmoa într-una și vorbea singur. A trebut să-l aducem dincoace.

— Adu-gă ca să se dezvinovățească! — Doctorul a spus să fie adus aici... Spunea că dumneața ești singur!...

— Șopti repede băiatul. — Am așteptat doar să vii mai curînd la mine — îi scăpă de pe buze fără voia lui.

Fata zîmbi.

— N-am avut timp... Dumneața ești cel mai bun bolnav al meu... Bătrînul asta mă înnebunește, mereu îmi dă de furcă. A trebut să-l mutăm de acolo-cole, acum, la unsprezece seară!

— Mai stătu puțin, apoi îi surise încă o dată băiatului și ieși. Lumina o lăasă aprinsă.

Băiatul se uită la ușă și ar fi dorit

ca aceasta să se și deschidă și să se înapoeze fata. Ușa rămase însă închisă... În schimb, începu să gemă bătrînul. Nu prea tare, dar cu atîta mai stăruitor și destul de des.

Pînă la urmă, tot bătrînul învinse pentru că băiatul își luă ochii de la ușă și se întoarce spre el.

Moșneagul zăcea pe pat, mîinile mari, scorotite, i se odîneau pe piept, gema într-una și atunci muștața mare, stufoasă, i se mișca și ea.

— Uite, chiar că banicul!... — tresări băiatul. I se pare că seamănă grozav cu banicul său, de care își amîntea abia de pe vremea cînd avea cinci ani. Era un om înalt

gerat, odată piciorul zice că îi cîmpăiea în picioare. Apoi, anul nu mai am nici unul.

Băiatul se gîndea cum e în stare fata asta altă de drăgălașă și și ne-socotească pînă într-asta mîna.

— Văța-i un săvod des, fătu meu. Pe mine m-o prins așa de tare, înclt nu mai am scapare... — făcu bătrînul.

— După un scurt răstimp, urmă: — Am gîndit că a mai fi amu și un pic de bine. M-am băgat în colobă. Trei sute de metri de prună.

— Or tot ai unu avocat bogat. Cărară frumoasă, netedă, îngrijită tăie. În toamnă am cules patru mîji de mere de pe un singur pom!... Am un cîine strășnic, le-am păzit bine cu el. Nu-mai că fără picioru nu se mai poate. Aveam trei sferturi de normă pe zi... Nu mă ascultă, așa?

— Cum să nu te ascult! Ba te ascult! Spune doar.

Bătrînul izbucni deodată:

— Trăbă să vorbesc, fătu meu, să nu mă tăie gîndesc numai la picior!... Că, de azi înainte, ce folos o mai ave-a? Atîta doar că nu mi-a mai trăbui sîrîu prea mare.

— Amuți și tăcu îndelung. În sfîrșit se mai liniși.

— Ajută-mă numai să mă așez un pic. Leagă mîntăia aia de capul patului, că o apoc și mă trag eu singur în sus!...

— Și tractoristul se mai ridică din pat și a doua oră, fără o vorbă, și se apropie, cu fața schimonosită de chinuri, legă prosopul de capul patului, îl așeză pe bătrîn în capul oșelor și îi dădu capului prosopului în mîna. Apoi se culcă la loc, în pat, își îngropă fața în perini, zăcea pe burtă, scrișînd din dinți.

— Mi-o pierde amu bunăta de slujbă! — urmă bătrînul.

Sedeau în mijlocul patului, ținîndu-se de prosop. Fata îi era una de sudoare. Avea pălăria pe cap. Privindu-l, băiatul își amîntea de tatal său acum. După cum el era obiceiul cînd se ridica dimineața din pat, primul lucru pe care îl făcea și el era să-și pună pălăria.

Bătrînul îi dădea înainte cu vorba.

— ...Mi-o și spus predeintele ieri!... O vînt să mă așeză. O fost și femeia mea aici... Zice: asta nu-i cum ai spune că mi-o căzî dinții, da'mi-o mai rămas ochii. Zice că îi pare rău da' la primăvară a trăbui să poie altul în locul meu. Da', să nascocesc eu altăca, zice!...

Băiatul îi era un somn de l se liguau ochii, dar la vorba asta rosti: — Dumitale îi se cuvîne pensie, fătu meu, da' în statut.

Bătrînul tăcu o bucată bună de vreme.

— Mi-o spus ei — grăi el scurt. — Numai că așa am învățat eu că cîc nu te răzma de umbra nîmănu, că da' în nas; și că, dacă vrei să nu te mînce, scapă-ți-te cu mîna la. Nus învățat eu cu pomăna. Mai bine să se sature cu mine cîmîntîr!

— Da' nu-i așa, Asta nu-i pomăna. Asta îi se cuvîne.

— Fătu meu, de cuvenit se cuvîne numai lucrul muncii. În primăvară împlinesc salzei și șapte de ani, fătu meu, da' de la vîrstă de opt ani nu mi-o dat niciodată nimeni un ac măcar de pomăna!...

— Și în zădar se strădui băiatul să-l convingă. Bătrînul rămase cu îndărătnicie la hălăreaza să nu-l treacă pomăna.

— Văd eu bine, fătu meu: nevas-tă-mea s-o și apucat să-l laude în fața pe președinte de gîndesci că de el ur atîrna de acî înainte viața noastră!... Cine lucră nu trăbă să poarte rîndușînță în veci — pururea!... Așa să stîi!... Cine lucră, îl omul cel mai fîrîcîc! Numai că eu nu mai sînt în stare — adăugă el încet. — Ascultî, fătu meu? Trăbă să i-o spun cuvîna.

— Spune, spune, că ascult.

— Cel mai greu mi-o căzî cînd o spus președintele că n-am ce face, trăbă să-mi între în cap că eu nu mai sînt. Că așa care nu lucră, îl tăt a-lîta că și cum nici n-ar fi!... Apoi m-o întrebă: nu vind cumva cîzmele pe care le-am cumpărat cînd s-o împăr-țit avansul... Că tăt îmi trăbă mie banii!... Uca-i nouă, nouă, ce-i drept, dar cealaltă — zice — am purtat-o și acuma, că nu mi-a mai trebuit!... Asta mi-o căzî dară cel mai greu!...

— Nu dormi?

— Ce să dorm!

— Știu eu că-i om bun; om harnic, de omenie, cîrmuiește bine și colectivă, numai că așa o învățat el: nu lăsa din mîna ce poți apuca!... Nici eu, poate, n-aș face altfel!... Sîntem strîmîi la vedere. Altea rele am îndurat încă n-o împletrit sufletul în noi!... Dormi?

— Nu.

— Să nici nu dormi, că la, trăbă să te scol. Fătu meu, a treia oră!... Dă-mi o gură de apă, dacă nu ți-e grozav.

— Și băiatul, deși cu dureri crunte, se sculă și a treia oră și îi dădu bătrînilui apă.

— Abia după ce se culcă la loc, chi-gîndu-se grozav, îi spune moșne-ğului alt:

— Și printru noi, fătu meu, mai sînt unii cu inima împlietră!

— Apoi începu să așeze furios pe butonul soneriei, ca să se scoale odată lăta aceea și să-și isprăvească lucrul.

Bătrînul îi opri cu un gest:

— Pe aia, fătu meu, în zădar o

spus președintele că n-am ce face, trăbă să-mi între în cap că eu nu mai sînt. Că așa care nu lucră, îl tăt a-lîta că și cum nici n-ar fi!... Apoi m-o întrebă: nu vind cumva cîzmele pe care le-am cumpărat cînd s-o împăr-țit avansul... Că tăt îmi trăbă mie banii!... Uca-i nouă, nouă, ce-i drept, dar cealaltă — zice — am purtat-o și acuma, că nu mi-a mai trebuit!... Asta mi-o căzî dară cel mai greu!...

— Nu dormi?

— Ce să dorm!

— Știu eu că-i om bun; om harnic, de omenie, cîrmuiește bine și colectivă, numai că așa o învățat el: nu lăsa din mîna ce poți apuca!... Nici eu, poate, n-aș face altfel!... Sîntem strîmîi la vedere. Altea rele am îndurat încă n-o împletrit sufletul în noi!... Dormi?

— Nu.

— Să nici nu dormi, că la, trăbă să te scol. Fătu meu, a treia oră!... Dă-mi o gură de apă, dacă nu ți-e grozav.

— Și băiatul, deși cu dureri crunte, se sculă și a treia oră și îi dădu bătrînilui apă.

— Abia după ce se culcă la loc, chi-gîndu-se grozav, îi spune moșne-ğului alt:

— Și printru noi, fătu meu, mai sînt unii cu inima împlietră!

— Apoi începu să așeze furios pe butonul soneriei, ca să se scoale odată lăta aceea și să-și isprăvească lucrul.

Bătrînul îi opri cu un gest:

— Pe aia, fătu meu, în zădar o

Schiță de ASZTALOS ISTVÁN

ca aceasta să se și deschidă și să se înapoeze fata. Ușa rămase însă închisă... În schimb, începu să gemă bătrînul. Nu prea tare, dar cu atîta mai stăruitor și destul de des.

Pînă la urmă, tot bătrînul învinse pentru că băiatul își luă ochii de la ușă și se întoarce spre el.

Moșneagul zăcea pe pat, mîinile mari, scorotite, i se odîneau pe piept, gema într-una și atunci muștața mare, stufoasă, i se mișca și ea.

— Uite, chiar că banicul!... — tresări băiatul. I se pare că seamănă grozav cu banicul său, de care își amîntea abia de pe vremea cînd avea cinci ani. Era un om înalt

gerat, odată piciorul zice că îi cîmpăiea în picioare. Apoi, anul nu mai am nici unul.

Băiatul se gîndea cum e în stare fata asta altă de drăgălașă și și ne-socotească pînă într-asta mîna.

— Văța-i un săvod des, fătu meu. Pe mine m-o prins așa de tare, înclt nu mai am scapare... — făcu bătrînul.

— După un scurt răstimp, urmă: — Am gîndit că a mai fi amu și un pic de bine. M-am băgat în colobă. Trei sute de metri de prună.

— Or tot ai unu avocat bogat. Cărară frumoasă, netedă, îngrijită tăie. În toamnă am cules patru mîji de mere de pe un singur pom!... Am un cîine strășnic, le-am păzit bine cu el. Nu-mai că fără picioru nu se mai poate. Aveam trei sferturi de normă pe zi... Nu mă ascultă, așa?

— Cum să nu te ascult! Ba te ascult! Spune doar.

Bătrînul izbucni deodată:

— Trăbă să vorbesc, fătu meu, să nu mă tăie gîndesc numai la picior!... Că, de azi înainte, ce folos o mai ave-a? Atîta doar că nu mi-a mai trăbui sîrîu prea mare.

— Amuți și tăcu îndelung. În sfîrșit se mai liniși.

— Ajută-mă numai să mă așez un pic. Leagă mîntăia aia de capul patului, că o apoc și mă trag eu singur în sus!...

— Și tractoristul se mai ridică din pat și a doua oră, fără o vorbă, și se apropie, cu fața schimonosită de chinuri, legă prosopul de capul patului, îl așeză pe bătrîn în capul oșelor și îi dădu capului prosopului în mîna. Apoi se culcă la loc, în pat, își îngropă fața în perini, zăcea pe burtă, scrișînd din dinți.

— Mi-o pierde amu bunăta de slujbă! — urmă bătrînul.

Sedeau în mijlocul patului, ținîndu-se de prosop. Fata îi era una de sudoare. Avea pălăria pe cap. Privindu-l, băiatul își amîntea de tatal său acum. După cum el era obiceiul cînd se ridica dimineața din pat, primul lucru pe care îl făcea și el era să-și pună pălăria.

Bătrînul îi dădea înainte cu vorba.

— ...Mi-o și spus predeintele ieri!... O vînt să mă așeză. O fost și femeia mea aici... Zice: asta nu-i cum ai spune că mi-o căzî dinții, da'mi-o mai rămas ochii. Zice că îi pare rău da' la primăvară a trăbui să poie altul în locul meu. Da', să nascocesc eu altăca, zice!...

Băiatul îi era un somn de l se liguau ochii, dar la vorba asta rosti: — Dumitale îi se cuvîne pensie, fătu meu, da' în statut.

Bătrînul tăcu o bucată bună de vreme.

— Mi-o spus ei — grăi el scurt. — Numai că așa am învățat eu că cîc nu te răzma de umbra nîmănu, că da' în nas; și că, dacă vrei să nu te mînce, scapă-ți-te cu mîna la. Nus învățat eu cu pomăna. Mai bine să se sature cu mine cîmîntîr!

— Da' nu-i așa, Asta nu-i pomăna. Asta îi se cuvîne.

— Fătu meu, de cuvenit se cuvîne numai lucrul muncii. În primăvară împlinesc salzei și șapte de ani, fătu meu, da' de la vîrstă de opt ani nu mi-o dat niciodată nimeni un ac măcar de pomăna!...

— Și în zădar se strădui băiatul să-l convingă. Bătrînul rămase cu îndărătnicie la hălăreaza să nu-l treacă pomăna.

Desen de COCA CREȚOIU-SEINESCU

AUTOBIOGRAFIE

M-am născut în satul cu poeni Pe pămîntul tău, Moldova dulce, Unde printru ruși și moldoveni Fruntea mea cîndva o să se culce.

Și-am purces — la baștină plugar — Să-ți brăzdez ogorul, poezie... Dascăl mo-a fost graiul popular Și-un moșneag ce nu știa a scrie.

Mă mindreșcă că-i la sfîrșit de-alea Sărăcimea noastră seculară

Azi, cînd buze arse de țăran Buchea o deprînd ca pe-o comoră

Spun ai mei că-s foarte lumina, Nu poet găsi cu săpămîna... Mama crede că sînt om de stat Fiindcă am da' cu Sadoveanu mina.

Mamă bună, țară bună, aspre mîni, Nu știu de-ol purta cununii de laur... Dar din duhul slovei din bătrîni Vă voi țese un suman de aur,

CORNUL PADURARULUI

Codru-n care am prins să rătăcesc Codru-ar fi, dar este omenesc. Și mi-i obicei de vechi soldat Zi și noaptea-ntruna să-l străbat. Ce să-i fac? Doar trebuie păzit Codrul ăsta-l meu însuflețit.

Am ortaci mai tineri — zeci și sute — I-am trimis pe câi necunoscută Și le sun din cor cu să-mi răspundă Cum or ști: din dește ori din frunză, Nu cumva vreunul să adormă. Ciobăneș, proțipit în armă.

Codrul — ca toți codrii, — n el ascunde Scorburi multe, vîgăuni afunde

Și se-nîmplă-adesorii în ele Lupii graiul să și-l schimb-n miele. Drept e că li-i gheara mai scurtată, Colții mai lociți ca altădată —

Dar ies-umbre slute la viroage — Mai grăsan sau mai slăbănogă — S-ar lua, dar nu-ndrăzesc, la harță Și își viră gheara-n cîte-o scoarță

Și de grijă-mi poartă: — Pădurar,

Ci mai du-te, bade, la culcare! — Și mai lasă cernă și cărarea. Că, sunind, alungi prîvighetoarea.

Victor Tulbure

FRUMUSEȚEA

Frumusețea, pasăre străină, Zboară pe la mine prin grădina Și se-nîmplă-adesă de coboară Într-un ram de-al meu, și-l înclt...

Nu mai e știindu-i pe aproape Aripile mici cit două pleoape Rogu-mă în șoaptă de grădina Să își curme foșnelul și glasul Și să-l lase cit mai lung popasul!

Titeriu Utan

POPAS

La jumătatea vieții am ajuns Și-am scrișit destul — butuc nouă. Dar pînă să apuc a mă trezi Că jumătatea ari mi-a mai rămas, Încercînd sănt că-am trăit o zi, Și că-mi rămîne poate doar un ceas!

La vîrstă jumătate poposii, Sint poate de ajuns de argăsit Să-măndur tristieți și viroși și ploii... De-acuma, poate, sînt întîrînd Această inimă-n pulsajii noi Și-n stare sint de visuri să m-aprînd.

Victor Kernbach

CEASUL MINUNILOR

Minunea-n care ziua purcede să se nască Acelui de milenii și totuși veșnic nouă. Cînd bezna și lumina încep să se trezească Și se despart sub cîntul cucușilor pe rouă.

Culcat după planetă, la umbră, vechiul soare Se căfără în slavă pe sfînci aeriene. Noi nu-l vedem cum urci dar îl simțim în zare Și genele lui calde ne tremură sub gene.

Nehotărîtă noaptea dîn zări se mai înfruptă Iar jos pe buza zilei rar stete se desface. Și încă în genuna neliniștii se luptă O rază de lumină și două de-nunerec.

E-o claritate nouă în fire și-n văzduhuri Oceanee de aer mîrșăduc și miere. Lovite de lumină pier ale nopții duhuri Sub soarele ce sule cădelnișînd tăcere.

OASPEȚI DE PESTE HOTARE

WILLIAM STETSON KENNEDY Scriitor și ziarist (S.U.A.) RAMAN KELAN VELAYURHAN Deputat și ziarist (India) E. A. ZVENIGORODSKAJA Director al expozițiilor (Moscova - U.R.S.S.) PROF. DR. BARCZY GUSTAV (R. P. Ungară) Președintele Asociației Dă-nemarca-România Desene de ROSS

La reeditarea operei lui G. Bacovia

„Umbră mea se adâncește în cartiere democratice”

Respingind viziunea unilaterală a criticii estetizante și recunoscând la temelie poezia bacoviană o dramă a conștiinței în călătoria unei rezolvări a viciorilor sociale, facem împlicii elogiu conținutului ei progresist și restabilim premisele de la care trebuie să pornim pentru a înțelege adevărata ei semnificație și rațiune, cît și pentru a-i reda integritatea, grav avariata de teoria „poeziei de atmosferă”.

Considerînd deci poezia lui Bacovia ca poezie în care se exprimă o cugere socială, este necesar să cercetăm drumul anevoios pe care merge ea, urmînd fluxul și refluxul contradicțiilor de concepție — esența dramei intime a poetului.

S-a observat că în poezia lui Bacovia renase ecouri eminesciene, că sînt reînvia creatori teme ale lui Traian Demetrescu și procedeul din Al. Macedonski. Faptul este profund adevărat. Ca orice poet cu adevărat național, G. Bacovia se situează în prelungirea tradiției clasice a literaturii noastre. Făurind și opera în împrejurările acestui început de veac, veacul maximei dezvoltări a capitalismului și veacul prăbușirii lui, Bacovia a fost însă inevitabil împins spre o nouă formulă poetică, atât să exprime sensibilitatea modernă, care nu mai putea fi redată cu mijloacele tradiționale, a fost fatal orientat spre o poezie citadină, cu natură stilizată, cu mizerie și somaj, cu fizice și nevrozice, poezia orașului capitalist — și a tristelor lui atribute.

Prin aceasta, Bacovia se încadrează unui curent mai general, existent în literatura noastră și în special în poezia de la începutul secolului, curent de altfel pregătit de Macedonski, Traian Demetrescu. Noul orientare se silea să depășească tema poetului clasic din secolul al 19-lea, limitată aproape numai la viața satului, a țărănului, la natura abundentă, natura-refugiu, și să ia în considerație faptul că între timp dezvoltarea capitalismului a împus și o altă realitate, realitatea orașului în care tradițiile sociale erau mai clare și mai puternice: între burghezii și proletariatul. Bacovia a continuat de aceea, ceea ce prin Macedonski și alții poezia de la sfîrșitul secolului al 19-lea și începuturile simbolismului înfăptuise în această privință. Iritat de un curent novator în artă și avînd ca substrat revolta, deși inconștient împotriva ordinii burghez, simbolismul la noi ca și în apus, cu toate exagerările și devierile, aparținînd în special deși nu exclusiv mesleșgarilor epigoni, care au absorbit unele procedee de creație sau au reluat motivele maestrilor, desigurîndu-le pînă la anihilarea conținutului lor protestatar, a fost o încercare, al cărei merit trebuie judecat nu global, ci de la poezia la poezie, și anume în opera lui Bacovia, de a aduce la zi arta poetică. G. Bacovia s-a încadrat acestei mișcări literare și tentativa de a-l susține este zadarnică și fără rost.

„Răsund din margini de îrg. Un bangat puternic de-aramă. E toamnă... metallic s-aud — Gornîștii, în fund, la cazarmă. S-aude și-un clopot de școală. E vînt, și pustiu, dimineață; Hirtii și cu frunze de-a valma, Fac roată-n vîrteje pe-o piață.” (Toamna)

„Ce tristă operă cînta Fanfara militară Tîrziu, în noaptea, la grîdina... Și tot orașul întrista, Fanfara militară.” (Fanfara)

În asemenea versuri trăiește realitatea națională, țirgul nostru de altădată, cu inevitabilă grădina publică, în care seara cînta muzica militară, cu cazarma și cu goarna ei, țirgul deprimant în care întoarce iarna în noroi și vară în praful. Dar aceasta nu exclude din viziunea poetului concepția specifică poeziei simbolice, înțelegînd prin aceasta un curent care depășea cadrul național, atît în ceea ce are ca meritoriu ca poezie a orașului tentacular, a cartierelor muncitorești, a cabaretilor, a uzinei, a formelor moderne de muncă și a protestului împotriva exploatații capitaliste propriu-zise, cît și în acele laturi ale ei care sînt însoțite de patologic și decadentism.

Bacovia a receptat din simbolism multe din motivele și temele care sînt la temelie viziunea lui critică asupra orașului capitalist. Aceste teme exorau în sine și o tristete mai mult, devenind simbolul civilizației burgheze care rețoașă avînturile, curmă zborul înălțimilor. Iată și sfîrșitul toamnei. Frig. Moară. Se lasă noaptea „murdară și goală”. Copii firavi galbeni, ca niște bolnavi, se întorc de la școală. Pereții sînt umzi. Ninge și ploaia exasperant. În câteva trăsături de penel, artistul a realizat imaginea orașului zbrulbit, cu un om fără prizon, orașul oamenilor săraci. (Moară)

„Iarnă. Ninge secular. În vitrine dorm, înghețate și ele, „volumele savante”. Ninge. „Ninge cu nimic în noaptea vastă, ning bancoate”. Ninge la cinematograful grade drame sociale. Vîntul singur plînge „alte note” sau hohotește pe bulevard. „Adîncindu-și umbra” în cartiere democratice” poezii cuplîșite de ninsoarea grandioasă care, simbolic, pentru unii coboară în noaptea nimie, pentru alții bancoată, se-ntreabă. „Dar cine poate să explice această tristă poveste?” (Plumb de iarnă). Și aici simbolul funcționează ca mijloc de a sugera contrastul social, de a pune în valoare starea lirică a poetului provocată de marile dureri sociale. În „Amurg” Bacovia a intuit caducitatea lumii burgheze, sfîrșitul ei inexorabil, mochinănd prin apariția prosperă, luxuriantă, nepăsătoare în opulența ei. Poezia începe cu descrierea huzurului celor pentru care viața e o veșnică petrecere:

„Trec burzeze colorate În cupeuri de cristal — E o veșnică plîmbare Vîlmășag miltonar... Și pe publice terase Plîng viori sentimentale... E parfum, bomboane Și desfrîu de lupanar.”

În umbra și retragerea plîmbică înțelegîndu-și însă, un personaj pe care această veselă mascaradă îl ignoră prefigurează destinul ei trecător:

„Dar notează-n cartea vremii Filozoful proletar: Greve, stîng, nebunie, Foame, Plînsul mondial... Pe cînd lasă-amurgul flăcări Pe-un final ce se anunță Pe-un decur militarar.”

„Serenada muncitorului” este însă cea mai vehement protestatară dintre poeziile lui Bacovia. Discursul proletarului, pe care poetul îl reproduce la persoana întâi, exprimă într-un limbaj emoțional, combativ, idelle cele mai înaintate:

„Eu sînt un monstru pentru voi Urzînd un dor de vremuri noi Și-n lumea noastră-ăbia încop... Dar am să dau curînd la cap.”

Proletarul acesta care nu se înfățișează din prima strofă alt de demn și de ferm este conștient că el este făuritorul bogățiilor, ziditorul piațelor. Burghezului cu „aer triumfal” el îi aduce aminte că știe „și bine-a dărîma”. Ca un adevărat revoluționar el spune că „sub luna blondă nu se plînge” și în noaptea clară cîntă cea din urmă serenadă martirilor clasei sale. În zori va izbucni revoluția, înfățișată într-o sublimă viziune a tehnicii moderne:

„O, dormi... dar voi urca spre soare În zbor sublim de-aeroplan Cu vise dulci burghez tiran: E aurora-negrozitoare.”

Această poezie dovedește cît de mult s-a apropiat Bacovia de ideurile clasei muncitorești și cît de conștient a fost că trăiește în ajunul revoluției proletare. Cum însă focul în ajutorul marilor evenimente presiunea reacționară este mai vehementă și mai opresivă, era a-proape firesc ca poetul, care nu era decât un simpatizant sincer dar spontan al clasei muncitorești, să nu se poată menține în aerul tare al acestor înălțimi neobșnuite. Dar despre aceasta vom vorbi într-un articol viitor.

„O umbră normînd pîșeste... E om... atît și e destul: Și-acum ne-am gînit, toarîșii: El om flămînd, eu om sătul, Dar vezi... m-a ocotit acum...”

„El s-a temut, mai mult... săracul... Pe luna palidă, pusie, De cîntă se clăină capacul...” (Crize)

Georgeta Horodincă

Cîteva volume de poezii Gînduri în fața mării

(Urmare din pag. 1-a)

re, al cărui ritm îl sezisei numai în lumina marilor cuceriri ale poporului muncitor:

„De aceea semănăm cu alina sete Pînă cînd seara țese din frîntini Ca limpezi melodii să ne desfețe.”

Cele două poeme („Cîntecul verii acestuia” și „Lucrări și anotimpuri sau despre mișcarea de revoluție”) constituie un elogiu sobru și grav adus oamenilor înfrățiți cu natura într-o creație muncă. Iată-i deasupra înținderilor de pămînt ca deasupra unui leagăn în care palpita o viață tină, veghind-o și îndrăgind-o. Cu mișcarea în urmă, lucrurile se vor fi petrecut tot așa. E o pagină din istoria omului, o pagină care nu și-a pierdut actualitatea solemnă și pe care a purtat și lacrimi, și sudoare, și stîng:

„E vînt în alina verii trecută Foșnînd în frunza ploptilor subțiri...”

scrie poetul deslîșind tabloul acestei veri.

Orizontul tabloului este amplu, din zăre în zăre. Pierdute în imensitatea timpului, înaintea secerătoare, duduie batote, trec carele spre sate, iar prin lanuri se alină țărani cu fețele arse. Din pricina distanțelor totul pare încrîmășat, dar există o mișcare calmă, fermă, aceea a unor oameni care sînt stăpîni pe ei înșiși și știu că va veni și ora gravă cînd vor aduce în hamba recolta. Cea de a doua parte rînd realizează scriitorul și impresia de măreție a muncii văzută ca un ritual solemn, un sacerdotiu:

„O, tu care muncești ori unde-ai fi Descoperă-te-o cîmpă și-ascultă peste țară E ceasul sîntînd plugarile ard Pentru sămînța care va-ncolți...”

Așa cum pe neașteptat mării ochii caută un rezem, pornind de la aceste realități ca de la un punct stabil, poetul privește jur-împrejurul său și cercetează vara pe diferite meridiane. Orologiul sună pretutindeni, ca o chemare la muncă liberă. Pentru poet, vara e un fînt precis determinat, una din infinitele lumi ale universului pe teritoriul căreia se pot face explorări substanțiale:

„Mă-ndeamnă azi același glas s-ascult Pe care-l ascultărilor cîdătorii Ponișii în jurul lumii de-altă dată Să cercetez cuprinsu-acestei veri...”

În versurile lui Bacovsky pare a se auzi fosețul lin pe care-l trezește carena corăbii în drumul ei prin marea verde a vegetatorilor.

Cînd pătrundem pe pămînturile acestui fînt nu se deschide o fereastră asupra misterelor lumii, asupra celor ceasuri tainice în care ia naștere o nouă recoltă.

Sentimentalul curgerii vremii e unul din cele mai puternice în lirica lui Bacovsky. El determină desigur o ușoară nostalgie, dar în nici un caz o tristete. Timpul nu în versurile sale o fantomă care nu poate fi cuprinsă, un miraj care trece pe dinaintea noastră fără să știm cum și cînd, ci o realitate cu care trebuie să ne împacă și s-o supunem. De aceea sfîrșitul unui anotimp nu răsund în poezia lui Bacovsky ca un final dramatic, o tragică moarte, ci e primul capitol dintr-o nouă și trăgătoare viață, ca în aceste remarcabile versuri:

„Frunza cîzînd în fulgi s-o preschimbat O frumusețe a trecut în alta Dealul din față pare un monument ciudat Pe care mișc de sculptori l-au făurit cu dalta...”

Nici un vers pierdut pentru tristețile autumnale. Septembrie e o lună opulentă, grea de roade, plină de parfumul fructelor coapte. E o etapă în călătoria întreprinsă, o escală în care se aduc laude soarelui și oamenilor:

„Ca să gustăm licoarea lor cerească Soarele a strîns întreaga lui țară Și totuși fără noi n-ar fi putut să crească Această nesfrîșită visterie...”

Toamna constituie o chemare care nu rămîne niciodată fără răspuns, înscrisă în chiar primele zile ale primăverii: la data fixată ea se înfățișează și-și cere drepturile firecurea dintre aceia care-și sînt dator. Scadența a venit și nu-i cu puțină să lipsească această înfîntire:

„Ciocnîtgarea toamnei, eurtimii egale Dezlîntărie în arbori, rînd pe rînd Multicolore flăcări în frunze se aprînd Ca niște mari incendii vegetale...”

Cînd vara își dă sfîrșitul, e un sfîrșit imperial, clopotele bat prelung, totul se investimează în culori strălucitoare, e asîntîntul unei puteri glorioase, la calafalcul căreia admiră vitejia cu care a înfruntat și cea din urmă bătaie:

„Se stînge august undeva pe creste În amurguri somptuoase de purpur arzînd...”

VERA MUHINA

„Dorim pacea” ALEXANDR GHERASIMOV

Portretul poetului S. I. Marșac

„Se stînge august undeva pe creste În amurguri somptuoase de purpur arzînd...”

Georgeta Horodincă

so extragă într-o mai mare măsură.

Cu aceasta am atins un punct sensibil al liricii lui Bacovsky. Citeadată poezia sa riscă să închidă în sine o contradicție. În adevăr, în unele din versurile sale, scrise după legile poeziei moderne, nu vibrează o conștiință de contemporană. Se vorbește mereu de caracterul modern al poeziei lui Bacovsky. E o realitate. Se vorbește în același timp de atemporalitatea unora dintre versurile sale. E și aceasta o realitate. Două direcții alt de diferite nu pot să una în vecinatatea celeilalte. Aceasta e înțeles-o și poetul, care vultă să surprime contradicția.

În poezia lui Bacovsky au răsunit la început unele accente grandilovente, unele accente retorice și multe din versurile sale au fost doar o explozie de orgoliu juvenil. Volumul de față arată că poetul este pe cale de a-și cuceri o maturitate gravă, reflexivă, care are o remarcabilă pondere și discreție de ton. Prin aceasta arta lui Bacovsky câștigă mult. Îl vedem mai înainte luînd poezie pe cît de sfidătoare, pe atît de facile. Azem îl surprindem meditînd asupra cifor-vă lucruri cardinale: muncă, timp, enigma vieții. Vocea poetului se aude egală cu sine ca bătaie unui pendul. Într-o epocă în care aceste probleme se pun mai mult ca oricînd, într-o epocă în care lumea se eliberează din lanțurile sclaviei, timpul se încovoae sub hurlul avioanelor suferitoare, iar celula vie e un mister la porțile căruia se bate tot mai insistent, poetul vorbește fără entuziasm grabite, fără accente tragice, bărbătești și sever despre pămînt, cer, recoltă, anotimp, date centrale în existența omului și pe lângă care nu putem trece fără să ne simțim pătrunși de pura tinerețe a lumii, în viața căreia o nouă vîrstă a început.

B. Elvin Ion Marin Sadoveanu

lăsase și un frig care pătrundea. Se anunțase o conferință în aer liber la Teatrul de vară. O scenă înaltă, de zid, reflectoare, megafoane puternice instalate într-un cuprins cu foarte multe bănci, sub stiel. Subiect greu și vreme negriștoasă — lmi șopti cineva. Cu atît mai bine pentru a controla dacă asemenea manifestări sînt într-adevăr necesare și dacă, mai ales lucrarea lor anterioară se lasă să fie întredușită.

Si, spre surprinderea mea, cu o jumătate de oră înainte de începerea conferinței, șiruri lungi de oameni felurii s-au pornit. S-au completat toate locurile. Două mii de ascultători au stat atenți o oră, sub un vînt supărător și sub o seară răcoasă ce se lasă încet spre frig. Numai reflectoarele mai băteau din intertiner spre scenă, iar deasupra lor luna plină plutea din ce în ce mai limpezită. Era un cadru într-adevăr unit.

Sînt sigur că jertfa de bunăvoie a publicului, adusă dintr-o nevoie de cunoaștere, și frumusețea nevelte au deschis mai mult decît altădată și în altă împrejurare sufletele și mințile, și cîteva idei vor fi rămas în fiecare din ascultători. Vor fi tot atîtea pietre de temelie pe care va crește edificiul de mîine al unei culturi împărtășite tuturor, din care chemări multe, tot mai multe vor încadra creșterea unui neam întreg.

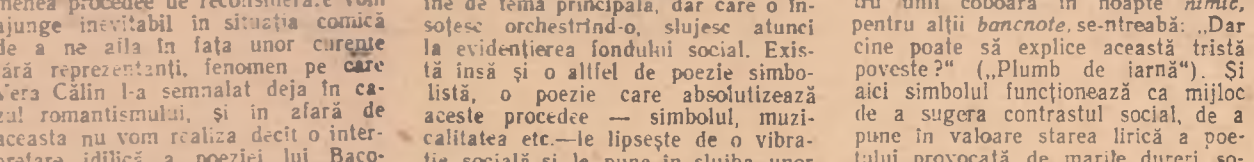
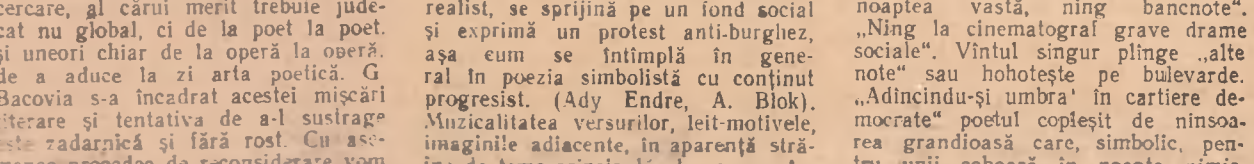
Expoziția de artă plastică sovietică

Sentimental pe care îl înșușă și cu care pleci după ce ai vizitat cele cîteva săli cu panouri de la Dalles, unde se alina Expoziția de artă plastică sovietică, este acela că ai văzut și admirat pictura, sculptura și grafica unor artiști, înfățișînd un popor puternic, un popor conștient de misiunea sa istorică și al cărui artiști se alina în același for de luptă cu poporul lor.

Cele 270 de lucrări, create de 107 artiști plastici, sînt numai o prezentare monografică a artei plastice sovietice contemporane, dar suficientă să ne dea imaginea adevărată a ansamblului de preocupări din acest domeniu. Expoziția este, pentru publicul românesc și cu desosebire pentru artiștii noștri plastici, prilejul unei confruntări autentice cu pietrele autentice a unor tablouri, sculpturi și gravuri, cunoscute într-o bună măsură și pînă în prezent acum lăra intermediul reproducerii care, oricît de perfectă, poate nu izbuteste întotdeauna să redea fidel emoția ce fi-o transmite o operă de artă plastică. Avem astfel prilejul de a vedea aici în original grupurile sculpturale ale Verei Muhina, Muncitorul și mîlăntoșica și „Dorim pacea”, tablourile unor mari maștri ca Alexandr Gherasimov, Plastoc, Serghei Gherasimov, Tomski, grafica lui Kubrișnik și E. A. Kibrik. Nu ne sînt necunoscute nici tablourile lui Krimov, Meșkov, „Decretul pentru pace” al lui M. Osencov. Picturile de gen ale lui Reșetnikov, peisajele, tablourile de mari dimensiuni reprezentînd scene istorice, episoade din Marea Revoluție din Octombrie, scene de muncă și mai cu seamă chipurile oamenilor sovietici pe care artiștii plastici le-au înfățișat ca pe niște oameni deosebiți al unui nou e istoric. Ei au zugrăvit, fiecare în propriul său stil, noua viață a poporului sovietic, plină de un optimism robust, în toată varietatea aspectelor ei. Expoziția de artă plastică sovietică constituie un eveniment cultural, oferîndu-ne această oportunitate rară a cunoașterii de aproape a celor mai reprezentative lucrări, a artiștilor plastici contemporani sovietici, deosebiți ca vîrstă, ca maturitate artistică, ca gen și ca preocupare tematică. Ea este în același timp un mesaj al prieteniei poporului sovietic față de poporul român, o experiență plină de încredințare, pe care o regăsim în preocupările vieții noastre de astăzi în aspirațiile noastre. În eforturile comune pentru un nou umanism și o nouă etică a timpului nostru.

G. d.

Tablouri din expoziție

Prin această Bacovia se definește singur ca unul dintre reprezentanții acelei pătri de intelectuali, de artiști, care traversează criza acută din epoca imperialistă, legați de destinele și ideologia micii burghezii, nehotărîți și incapabili de acțiune. Artiștii aceștia, întocmai ca Bacovia, suferă intens de o urme întocmirilor sociale, aspiră spre o lume nouă („O, cînd va fi un cîntec de alte primăveri...”) dar valori de scepticism îl copleșesc de la un timp la altul fiindcă nu știu ce să facă, ce pot să facă pentru a aduce o schimbare și atunci, în calea unui moartă, în care se consumă nădejde și tristețea, plîng neputincioși „cu frunțile pe masă”.

Să începem însă cu aspectul înaintat al poeziei sale, care este și cel mai pregnant, ca latura ei critică pînă la violente accente de revoltă. La acest poet al orașului capitalist, vom înțeli produsul tipic al orînduirii burgheze, somerul flămînd, dezumărat de deznadejde, împins la cîrmă:

„O umbră normînd pîșeste... E om... atît și e destul: Și-acum ne-am gînit, toarîșii: El om flămînd, eu om sătul, Dar vezi... m-a ocotit acum...”

El s-a temut, mai mult... săracul... Pe luna palidă, pusie, De cîntă se clăină capacul...” (Crize)

Georgeta Horodincă

Raid-anchetă prin edituri

LA EDITURA TINERETULUI

Nu știm dacă cel de-al doilea raid al nostru va fi la nivelul celui dintâi, dacă va bucura sau va supăra (mai ales) tot atâți poeți, prozatori, critici și redactori. Rămâne de văzut.

Tovarășul Mihai Maxim, directorul Editurii Tineretului, după o primire amabilă, ne-a comunicat că raidul nostru la E.S.P.L.A. a fost „superficial”. „Ceva mai mult decât nimic”, ca să cităm propriile sale cuvinte. Tov. Maxim s-a referit în faptul că „problema îndrumării, problema-cheie de fapt, n-a fost atinsă”. Pentru că ne aflăm tocmai în raid, deci lucrăm în mare viteză, n-am avut răgazul să explicăm tovarășului Mihai Maxim că această formă de raportaj nu constituie chiar întotdeauna un studiu monografic asupra editurii, ci o trecere în revistă fugărie a citorva situații, date și informații. Prin însăși definiția sa, raidul urmărește să surprindă câteva aspecte care pot constitui puncte de plecare pentru viitoare discuții, mai mult sau mai puțin profunde.

„AM CĂUTAT SĂ EVITAM CRITICII LITERARI”

Expresia nu ne aparține. Cei care au căutat și caută să evite criticii literari sînt de astă dată tovarășii răspunzători de bun mers al colecției „Oameni de seamă”, sau cel puțin tovarășul Costică Georghiu, șeful secției respective. Veți întreba: desigur, de ce? Criticii literari, după părerea exprimată de tov. Costică Georghiu, sînt oameni arzi, seci, cu un stil cenușiu și plat. Dacă s-ar încredința unuia dintre ei sarcina compunerii unei cărți despre cutare sau cutare om de seamă, editura s-ar putea pomeni, ferească Dumnezeu, cu un studiu! Lucru de nedorit, mai ales că de acum înainte în colecție vor apărea numai și numai lucrări vii, antrenante, pline de culoare, un gen de biografii literare, cu implicații monografice. Ulterior, tov. M. Maxim a precizat că adevărata cauză pentru care nu s-a solicitat criticilor literari constă în faptul că prea puțini critici au timp pentru asemenea biografii. Ceea ce este adevărat în parte adevărat și, oricum, altfel exprimat.

CE BINE E CIND ȘTII ROMÎNEȘTE

Tov. Costică Georghiu ne-a informat apoi că editura s-a orientat spre alegerea autorilor cu adevărat competenți în diferite domenii de activitate, scriitori de prestigiu, capabili să îndeplinească la un înalt nivel cerințele colecției. Unele din exemplarele (Mihail Rața, Ion Marin Sadoveanu, N. Popescu-Doreanu, Ion Frunzești, Mihnea Georghiu, Valentin Lipățiu, Vicu Mîndra, Alexandru Blăci) nu-au satisfăcut. Altele ne-au pus pe gânduri. Am aflat însă și unele criterii foarte ciufoase de recutare a colaboratorilor. De pildă, Octav Măgureanu propusese să scrie un studiu despre Schiller. Editura i-a refuzat proiectul pe motiv că autorul nu cunoaște limba germană. Drept compensație i s-a oferit să scrie despre Al. Vlașuță. Probabil pentru că editura s-a încredințat că autorul știe românește. Șeful secției a continuat să ne vorbească despre cercul larg de colaboratori al Colecției.

Și pentru că discuția începuse să devină contradictorie, am trecut la colecția „Cutezători”.

STIMULENTE CIUDATE

Aici am fost reținuți de o singură problemă: calificind ultimele apariții, tov. Costică Georghiu și de păreră că în ultima vreme au apărut câteva lucrări slabe, sub nivelul permis. Am fost desigur din nou mirați și am întrebat cum de s-au tipărit totuși. Ni s-a răspuns scurt: ca stimulente. Iar ne-am mirat și, de data aceasta, am primit explicații mai detaliate. S-au tipărit lucrări slabe, pentru că scriitorii noștri sînt stimulați să scrie cit mai multă literatură de aventură, în vederea asemenea exemple, după părerea editurii, scriitorii vor fi cuprinși de un spirit nemulțumit de emulație și în curînd vor începe să curgă cu nemilumita cărți de aventură, de calitate. Metoda, trebuie să recunoașteți, este cel puțin ingenioasă. Mai tirziu, însă, tov. M. Maxim a rectificat părerea originală a redactorului său astfel: „Găsindu-ne de fapt în zorile literaturii de aventură și fantastico-științifice din țara noastră, credem că un exces din partea noastră la primele cărți nu ar fi fost util”.

ELOGII NEMERITATE

Indiscreții, mult mai indiscreți decât pînă acum, — ne mulțumim să vedem numai planurile — am cerut să răsfoim și câteva dosare de carte. Am insistat să ni se dea în special dosarul volumului „Ion Creangă” de Pompiliu Caraculian, carte slabă și confuză. Istoria ei este instructivă din mai multe puncte de vedere. Unul din referenții externi precum și redactorul de carte, arătând clar că studiul anunțat nu poate apărea în forma actuală, avînd grave greșeli de interpretare. Aprecieri dovedite perfect adevărate și confirmate de articolele apărute în presă. Și, totuși, în ciuda referatului negativ, cartea a fost tipărită. Probabil și pentru că această opinie a fost anulată de aceea a unui alt referat în-cărcat de elogi extraordinare, cum nu s-a bucurat poate nici o carte apărută în ultimii 12 ani.

SPALĂTOAREA ȘI OBIECTIVISMUL

La secția proză pentru copii ne-am înfundat de asemenea în dosare, cău-tînd să vedem întrucît sînt interesele plîngerii unor scriitori care susțin că primesc din partea editurii observații neînțelese și citeodată

fanteziste. Pentru a nu lungi vorba vom reproduce aici câteva scurte citate din însemnările critice ale redactorilor de carte pe marginea unor lucrări de curînd apărute sau aflate încă sub tipar.

La volumul lui Eugen Barbu „Balonul și rotund”, iată ce se spune în referat: „La pag. 15, în problema portarului de la Dinamo și la pag. 29 în problema tricourilor imprumutate de la femeia care le spală, autorul adoptă o altitudine obiectivistă, nu la poziție”.

Sau „Pentru nota 4 la te se supără Ar vrea numai 5? Parcă 5 era o notă mare în trecut?”

RECLAMA ȘI RECLAMAȚII

La secția de literatură pentru tineret, tov. C. Măcinică, șeful secției, ne-a declarat:

— Cred că cei mai mulți autori sînt mulțumiți de colaborarea cu secția noastră.

— Ați hotărât să începeți cu Iaș-dele?

— Nu. Documentați am să încep cu exemplele. Sînt mulțumiți de editura C. Ignătescu („Romane de dragoste”), Eugen Barbu („Unapereze”), Dimos Rendis („Clasical strălucitor”), Sidonia Deligiancu („Insemnările Aurelei Seranin”).

— Mulțumim. După cite vedem, vă faceți reclama.

— Dar ce descriți?

— Preferăm „reclamații”.

— Cu plăcere.

— Pentru că e vorba de autori. „Cu plăcere” cînd va fi vorba de plăcetele editurii. Ascultăm.

DRUMURI, DRUMURI...

Scriitorul Dumitru Mîrcea a contractat în 1951 un roman „Drum nou”. Drumul parcurs de contract și însă destul de vechi (în cunoștința și în mișcarea unor lucrări de la E.S.P.L.A.). Romanul trebuia predat la 15 august 1952. Primul drum la editură nu l-a făcut manuscrisul romanului, ci o scrisoare de amănare, ci o scrisoare de amănare. Ul-tima e datată 17 iunie 1956. Se soli-

că o amănare pentru 31 decembrie 1958. Deci „Drum nou”, care după cinci ani și anacronic s-l mai considerăm „nou”, parcurgînd o cale lungă și anevoasă, are, în sfîrșit, descrie toate dramurile... pentru noi amatori. Mă rog, drum bun și cale spornicată. Dar e de mirare cum nici editura, nici scriitorul n-au găsit cu cale să găsească alte cai de rezolvare. Tot Dumitru Mîrcea a contractat în 1952 un roman despre literatură cu termen de predare la 1 martie 1954. Dar termenul s-a găbit să ajungă în 1956, încurcîndu-se pe Dumitru Mîrcea. Asta e din cale afară. Și acestui manuscris s-a scris „Drum bun și nu alta... că al contract”.

PERSEVERARE DIABOLICĂ

Dacă unii autori care au contractat cu editura perseverență în amînări, unii care n-au contractat perseverență în cereri de contractare. Se primesc necenzurate scrisori din partea unor necenzurați, care solicită să li se lichideze contract pentru un roman de cîteva sute de pagini, fără a trimite măcar un plan al proiectului roman. Iar unii se interesează chiar și ce sumă au de primit. Se spune: „A greși e omenește. A persevera în greșală e diabolic”. Ion Nișche, cunoscut doar ca plagiat, a prezentat editurii un roman de 600 de pagini, „Căstăbul în flăcări”, manuscrisul a fost respins ca neutilizabil. Autorul n-a sosit să se prezinte la editură și a dispărut. A overizat editura că manuscrisul e abia „pe primul formă” și poate puțin timp a adus o nouă variantă în loc de slabă, intitulată „Horia”. La respingere s-a spus: „E o primă formă” și a adus a treia variantă slabă, „Judele Ion”, pe care o consideră tot „pe primul formă”. E și asta o „formă” de a persevera.

„FARA MARGINI”

Maxim Băncu prezintă editurii romanul „Stadiu”, al cărui prim volum conține 591 de pagini. Conștient de cantitatea de umplutură, autorul face din cînd în cînd astfel de notații: „La paginile 135-139 se poate renunța” și semănază. Apoi care cu candore ca la sfîrșitul volumului lăsa să se anexeze peritura

unul „Marș sportiv” cu „text și muzică” (greșeala nu e de tipar, ci de mîna autorului). În sfîrșit, anunță pe redactori (nu de alta, dar ca să le facă o bucurie) că „proporțiile volumului doi pot fi fără margini”. Nu însă și răbdarea editurii, mai ales că manuscrisul e fără margini de lung și de slab.

IUBIRI ÎNTÂRZIATE

— Pînă acum redacția dumneavoastră e nevinovată ca un nou-născut.
— Am lăsat la urmă autoritatea.
— Da. Cum așa procedăm cu toții. Aveți ceva să ne comunicați la capitalul autorităților, sau vrei să impu-tați pe unii redactori de la E.S.P.L.A. care făceau autoritățile... scriitorilor?
— Voi încerca să fiu obiectiv. Astfel, s-a intrat în neapăsare de mult discutarea unor manuscrise. Unele cărți au stat ani de zile în editură. Volumul „Primele iubiri” de N. Lăbuț a fost predat în 1954 și abia în 1955 a fost dat în producție.
— Cînd sîntul poezii trebuie probabil de mult de „primele iubiri”.

DIN MEMORIE

— Cu Stefan Iureș a avut loc o discuție neapăsătoare de editură, la volumul „Fruite de mare”. Redactorii au prezentat fără note, discutînd pînă „din memorie”.

— Grațiază invenție! Poate că și lipsirea o să se facă tot din memorie. Economisim hîrtia.

AUDIATUR ET ALTERA PARS

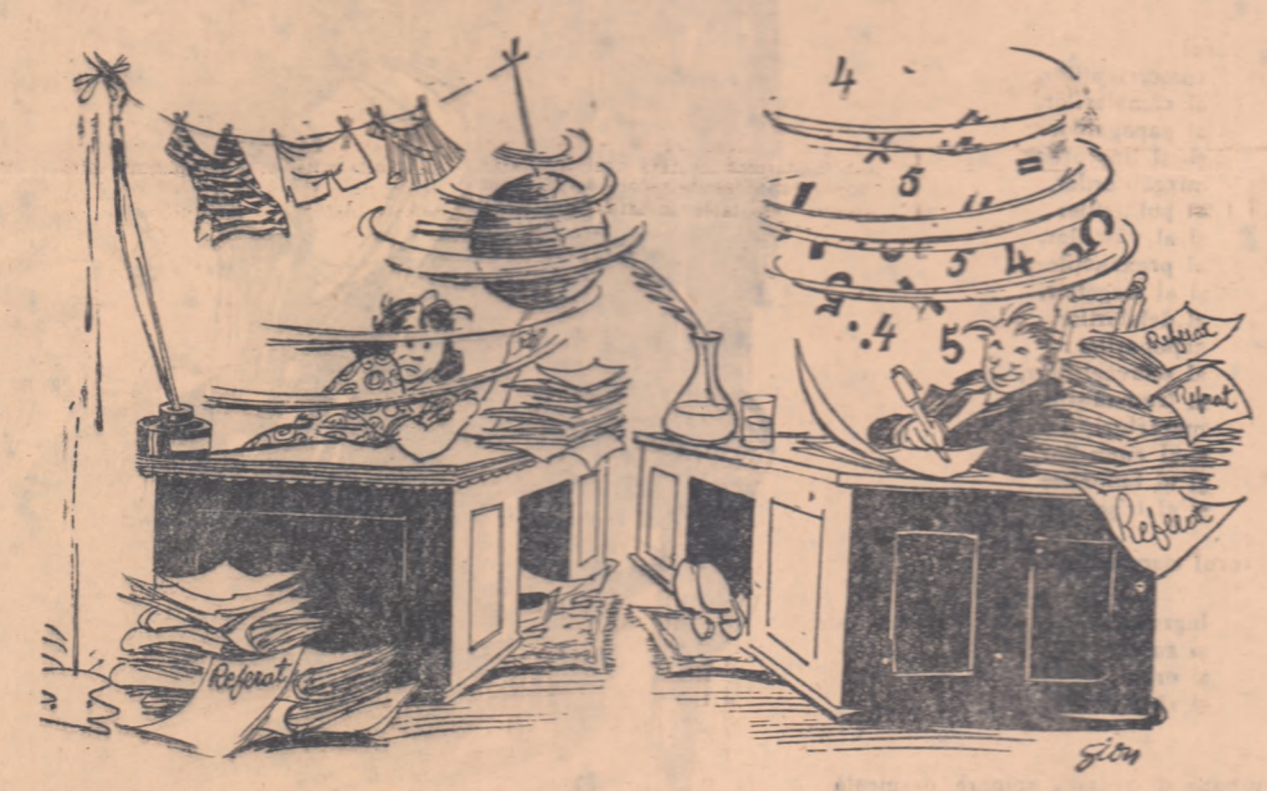
— Mai aveți exemple de dificultăți create de editură?

— Nu.

— Nu mai aveți exemple sau nu mai aveți „plăcetea” de a ni le comunica? Nu-i nimic. Credeți că autorii mai au ceva date în această direcție. Vom asculta și celelalte părți, adică vom citi în „Gazeta literară”. Vă mulțumim pentru informații, chiar dacă ele prezintă o vagă nuanță subiectivă. Oricum, despre secția dvs. se spune că e printre cele mai bune din editură și nu merită să vă neclăim prea mult.

Valeriu Ripseau
Dumitru Solomon

Ilustrație de GION

HORIA

No-i namăli crecută din lutul sterp cît zeco. Se împle casa-ntrăgă de i-a călcat în prag.
Nici împărat de cîrpe, încununat cu aur, Cu blagovon și tîmă cernută prin lumină.
Ci-i drămul de fîntă a tot pe undă trece De-i naopli ori fi ziuă, e-aceiași oaspe drag.
Blestem pentru nevoinzi, și pentru cîni, balaur. La fiece amiază, la fiece cină.

Il doare codrul umed țîat dintr-o săcură. Il strigă de departe și mierlele și cucuți,
Il stingheră rana goaleanului ucia, Li ling zăbunul cerbii și se opresc din joc.
Il pîșoșește gîrăul de cîte dau să-nduce Ba aștinții din biserică cu creștele lucii
Cenușa lumii, serbii, sălății ei din vis. Li dau și ei binejo cîntînd a-i face loc.

Pe al îl poartă moșii în cofe și ciubare, Din el își fac țărâni și pavăz și spadă,
De el se-nchid baronii în turnuri să nu-l vadă Și-l binecuvîntează din tindă cel ce n-are.

Leonid Dima

* Dintr-un ciclu.

CINE ESTE DOGMATIC?

(Urmare din pag. 1-4)

monarului capitalist. Ladima nu execută saltul revoluționar, ba cade victima furtivelor religioase și rănit și în secea de puritate amoroasă, e finalmente înfrînt. Diferența dintre el e că Romano este conștient de înconștienta sa și are de îndată bariera ață a avantajelor cî și a prejudecăților clasei sale mai puternică decît a cea mic-burgheză de care se înbea Ladima.

Inconștienta, una din celele specifice ale eroului este de a fi o simțămînt de mîndrie de păcat și simțea că „puteau să-l ducă și pe el tot așa” și că „cel mai groznic și scribos lucru era fascinația, atracția tulbură și bolnavă către ambele roluri”. Rămîne totuși pasiv, Auzindu-l însă pe Ulrich protestînd un an-tișemism „indulgent”, nu-l mai vizitează. Camarazii aristocrați rîd de Wegener; el se împrietenește cu Wegener. Viciul lui acaparator, lasitatea se dezvăluie tot mai apăsător. Detestîndu-l pe Niță Gîrlă, se simte „prost” că, din întimplare, odată, nu-l poate împrumuta bani. În schimb, trece relativ senin pe lângă șomerii îngrămădiți în vecinătatea locuinței lui și pe lângă proprietăreașii amatoare de hitlerism. El, care duelase prompt cu junkerul ofensator al o. noarei sale de boler romîn, îl abandonează pe Wegener în prada huliganilor: „Voa să sară să-l apere. Dar nu sără... Asta e în fond n-am nimic comun cu el”. Holăreala lui („trebuie să fugă, să fugă, să uite...”) e impusă, evident, nu de evenimentele politice ca atare, ci de ideile, de oamenii noi către care gravitase pînă-o confuzie, o clipă. El fugi, în ultimă instanță de el însuși. Această altitudine devine o deviză, un principiu de conduită de care se sfîrșim paștele lui tresăriri de conștiință. Întors la București, intră în saloane, le adoptă definitiv mentalitatea, acufundîndu-se în apa lor putredă de „aquarium”. Nu aprobă represiunea grevei din 1933 căreia i-a și dat, cu o dezagustătoare prudență, tîrcoale, dar nu-l cutremură planurile de masacrar a celerității și de susținere a fascismului de teama „pericolului” comunist.

Deși obsedat de sunetul sirenelor și apoi de privilegiile proletarilor asasinati, nu semnează protestul organizat de Prodan împotriva persecuțiilor epurînd că... nu se amestecă. Orgia finală în care el apare alături de Fănică Niculescu și alți exponenți ai înțelei societății, bine cunoscut din „Cronica de familie” — „Iofi cu gulere și plastroane scrobite, dar cu picioarele goale, în ciorapi și în izmene”, — este o apoteoză grotescă a capitalului acestui soi de Kim Samghin băștinăș. Iar resemnarea de a trăi mai departe cu Valentină, care-l înseală și pe el ca și pe soțul ei, stigmatizează abulia aproape biologică a celui care, ratîndu-și viața în accepția ei mîndră și intelectuală, își ratează și moartea. Apunînd re-voivour într-o ultimă criză de disperare lucidă, îl auzim: „Asta era singura soluție... Dar dădu din umeri și rise singur — un rîs rușinat, vi-novat, josnic — murmurînd în tă-cere: — Tot o să mor și așa... de ce să mă grăbesc?”. În fine, să men-ționăm încă o notă particulară psihologică a lui Romano: complexul de inferioritate, respulsă dar și atracția resimțită față de simștrul pro-fet al puterii pentru putere. Eă-nică Niculescu, alias Nae Ionescu.

Văstăruț putred, nepuținșos al Cozienilor e impresionant fără să-și dea seama, de cultul forței cîinești destructive. Toate aceste situații revelă tot altă nuanțe ale lașității crescînde a lui Romano, intelectuală, morală, socială, tot altă formă de individualizare a esenței sale con-tradictorii.

Nici un scriitor, și deci nici Petru Dumitriu, nu are dreptul la privilegii, fugi scutirii de critică, indiferent de caracterul, la prima vedere neobișnuit pentru el, al reproșului ce l-a fost adus. În definitiv, dacă cu toții am fost „mai mult sau mai puțin” dogmatici, să nu fi făcut și el concesii aceluiași spirit? Așa și este. L-am putut recunoaște în schematismul multor pagini din „Drum fără pul-bere”, din „Noptile din iunie” în ele-mentele secundare ale volumului I din „Cronica de familie” ca în relațiile din-tre tatăl și fiul Valeriu în conturarea acestuia din urmă și poate mai sînt și... vor mai fi săta în gârșina criticului care va cere în an-samblu scrierile autorului „Salatei” să o spună mai amănunțit. Prin-cipalul e să nu încercăm al frata de o boală cînd ea nu există. Ca să de-monstreze teza preconștientă după care Romano ar fi un personaj elab-orat, săpînit de contradicții născocite ad-hoc, criticul a substituit pro-ria lui schemă despre Romano, imaginii reale a acestuia așa cum a ieșit ea din mințile scriitorului. Mai e oare nevoie să amintim ceea ce credem că rezultă din ana-liza și așa proza lungă, anume că Șerban Romano este un produs al clasei sale, și totodată ver-ridic, individualizat, autentic? Simpli-ficînd și noi la rîndu-ne, pentru ne-volite discuții, zicem că specificul lui, este un alif dintr-o nișă nă-zuînțe generoasă și o lasitate fun-cțională care sub acțiunea mentalității, a poziției clasei sale se generalizează și-l covîrșește. De aceea e urmează consecvent destinul moșierimii dar păstrîndu-și peceala proprie, specificul penibil.

A obiecta autorului că prăbușirea eroului său ar reproduce mecanic de-cîlinul clasei sale, pe motivul neîn-țemeiat al unor contradicții artili-ciale și al lipsei, de asemenea ne-confirmate, a aceluia personal care individualizează „esența socială” și chivalează cu a dogmatismul lui Nișche. Totodată, și în trecut, adăugăm că și ideea generală vizată de autor sau „schema sociologică generală”, cum spune N. Tertulian, are o sîeră mult mai largă decît ceea ce pare a implica formularea criticului. „Cronica de familie” este o carte a pă-că, telor capitale înfruptate de fosta „aristocrație”, unul dintre ele fiind păcatul care îl mînia cel mai tare pe Darce, pendularea între dîmnezeu și diavol, între bine și rău, al nepu-ținței de opțiune. Istoria acestui pă-că, obiectul mai îndepărtat al „Aqua-riumului” dar nu și mai puțin capti-vant e văzută de Petru Dumitriu ca o expresie de degradare, de stîngere a ultimii „insurși” a neamului Cozienilor și Lascariilor, setea lor de putere, energia consumată în și în subia exploatarea și opresiunii.

Am refuzat să cred că cei care vorbeau de înclinările către dogma-tism ale lui N. Tertulian ar avea dreptate și am fost chiar supărați cînd articolul său faimos „Împotriva schematismului” a fost considerat de unii astfel. Văd cum e și nevoie să-mi revizuesc, parțial părerea, de vreme ce și marele Kant, filozoful estimat de preopinatul nostru, ca și de noi de altmîteri, o spune: „Nu trebuie să credem tot ce spune lu-mea, dar nu trebuie nici să credem că tot ce spune lumea e fără tepe”.

ALADIN

M. Petrovanu

Note și comentarii

CRONICA CRONICII LITERARE : D. Isac despre „Moromejii” și despre sine

o anume perioadă, „așa că în expunerea sa vom întâlni stări de vechime, caractere și moravuri pe care obișgia și apoi ex-ploatarea burgheză le-au imprimat decenii și se-cu-l în fizionomia psihologică și morală a țărî-nimii noastre”. O între-bare mai asaltătoare cu stîrnuință: dacă scri-to-rul ar fi fost preocupat de o anumită perioadă, n-am fi întâlnit „stările de vechime” imprimate în fizionomia psihologică și morală a țărî-nimii? Parec totuși nu se leagă cele două conside-rații ale criticului, unite prin supul și inexplica-bilul „așa că...”.

Mai jos cu ureo două paragrafe, criticul nu-i conștient titlului „Mo-romejii” sau „Familia Moromejiilor”, titlul fa-miliei Moromejiilor e prea cuprinzător față de ce ni s-a dat; romanul ac-tual e numai un fragment din evoluția Moromejiilor, o fază a vieții lor. No-roc că s-a atras atenția la timp. Cu prilejul re-editării, autorul să bine-voiască a-și schimba ti-tlul romanului, adaptînd-l conținutului. Fac propuneri de titlu în spi-ritul cronicii: „Frag-ment din evoluția Mo-romejiilor”; „O fază a vieții Moromejiilor”; „Fa-milia Moromejiilor” în preajma anului 1940” sau, în sfîrșit, „Mo-romejii aflători în in-tr-o anume perioadă din ist-o-ria satului romînesc, așa

ca...”. În „Moromejii”, „nu există o acțiune-aneză exteriorizată, ci numai episoade și miș-cări neintegrate într-un ansamblu unitar” ne în-tăvăla D. Isac. N-am reu-șit să aflăm ce înseamnă „acțiune-aneză” și încă „exteriorizată”.

N-am înțeles de ce Ma-rin Preda și-a intitulat cartea „roman”, de ce D. Isac o consideră și o analizează ca atare, cînd avem a face numa-cu „episoade și mișcări” (?) neintegrate într-un ansamblu unitar? Său e roman și e unitar, sau nu e unitar și atunci nu e roman, ci cu totul alt-ceva. Din această dile-mă nu putem ieși chiar dacă admitem cu D. Isac că „omogenitatea romanului se dezvăluie nu-mai printr-o viziune re-constructivă”. Ve alim, vorba criticului, într-o irrazionabilă „dramă sin-glică”, mai ales că pre-supusul roman mai are și o deficiență, probabil foarte gravă, constînd în lipsa unei acțiune-aneze exteriorizate!

Galeria personajelor tipice prin care scri-to-rul vizează critica unor orînduiri sociale, începe cu Bălos și Aristide, se continuă cu cadrele dic-tactice, învățătorii și popi care dau un spectacol de grosolanie, meschinărie, mîrgînire sau lasitate... și se termină cu o pa-

ranțed amănunțit și cro-nicizată: — (— po-te cu unele exagerări din partea autorului, a-vînd în vedere mai ales că nu găsește mai cum-secade decît pe unu-l). Într-o editură, e un act in-civilizat al scriitorului să prezinte personajele negative amănunțit mai-tur se gîndim unei comandanțe decît pe unu-l! Cuvînt nega-tivăm!

Ischis și nesociabil, irascibil și dur”. Toate calitățile unei adevărate figură eroice! Dar cu Ju-guriana mai e ceva: „scriitorul l-a conturat bine. L-a creat viu și veridic”. În surșiră a-titudine și mișcările. Iată de a li și a pro-coda”, totuși „mai bre-lege mișcînt”. O reu-șare sublimă, dar cu li-șur și praxitate! „Cîștin-șă-l despoase și să-i ex-plice reorturile psiholo-gice ale revoltei, inter-pretare ni se pare puțin cam incilicată”. Sărășia-că ore și caduții în cuprinsul cronicii o ex-pecta în și înțelidă a criticului, o argumentare cit de sumară care să justifice fraza de mai sus.

Dar scriitorul i se recunoaște și merite. Prin-te-aștele: meritul de a fi știut să evite genera-lizările teoretice abstrac-te, și de a li pus în locul lor material concret bine realizat artistic”. Adică meritul de nu ai scrie o carte de eco-nomie politică, ci una de literatură. Care scri-to-rul veritabil se poate mîndri ca asemenea merite!

Și încă o mică între-bare: cînd înțelidă lui Marin Preda, n-au ni-mic poetic, nici o gin-gășie, sint omenești duri, colțuroși, grosolani în cea mai mare parte, trăind în general o viață rudimentară și aspră”, cînd „satul lui Preda ni

se pare prea sumbru, stîns și îndîmîntat, cu oameni răgoșii și ins-tinctivi”. Cînd „roman-cierul e prea legat de aspectul fotografic al lucrurilor, prea debitor memoriei și nu da dovezi de inventivitate și ima-ginație”, cînd nu găsim „acea precizare idiom-atică, acea interpretare a realității sociale”, cînd „scriitorul merge prea mult pe linia de copiat al realității”, cînd „nu există nici un singur erou excepțional”, cînd „romancierul a abuzat atunci cînd a stropit pa-ginile unei singure cărți cu nu mai puțin de sa-sezeci de hîrșături plus alte numeroase cuvînte triviale”, etc. ce rost are să considerăm complet ră-turate: „Această viață a satului e redată cu bo-găție și expresivitate. (...) Autorul dovedește o remarcabilă incuștință în evocarea vieții. În des-cererea minuțioasă și pregnantă a satului, sur-prens în toate fațetele manifestărilor lui. Tablo-uri vii, pline de culoare și mișcare, de conținut autentic omeneș și de frămîntări adînci se des-lășează cu rapiditate și conștințe în fața ochi-lor. Scrierul are transpa-rență, prospețime și pre-cizie; autorul dovedește din nou puterea sa de portretizare și animare a dia-logului. E clar că scriitorul posedă o cu-

NICOLAS GUILLEN

„Elegie pentru Jésus Menéndez” face parte din „Elegiile antileze”, ultimul volum al lui Nicolas Guillen, marele poet al Americii Latine.

Sînt poeme scrise în ultimii opt ani și celebrînd lupta poporului cuban, — poporul lui Nicolas Guillen — pentru libertate.

Jésus Menéndez, eroul evocat de Guillen, a fost unul dintre cei mai redutabili fruntași sindicalisti americani.

Incoruptibil, plin de umanitate și modestie, iubit de masele populare Menéndez făcea parte dintr-o familie de negri cubani, care a dat luptători neînfrîcați în Războiul pentru Independență.

Muncitor pe plantațiile de zahăr, apoi la o rafinărie, Jésus Menéndez n-are decît 19 ani cînd ajunge conducător iubit al muncitorilor sindicalizați din industria de zahăr.

Incarcerat nu o dată, el devine fruntaș sindicalist regional, apoi, în 1936, fruntaș sindicalist provincial.

Făcînd parte dintre întemeietorii Federației muncitorilor din industria zahărului, conduce numeroase bătălii împotriva patronatului dînd lovituri simțite monopoluștilor din S.U.A.

Dragostea imensă a muncitorilor din întreaga Americă îl înconjoară în clipa în care se produce crima: în ziua de 22 ianuarie 1948, Jésus Menéndez cade la Manzanillo, mică localitate industrială strîpunsă de gloanțele unui căpitan din armata cubană a dictatorului Fulgencio Batista.

Asasinul e cuban, dar gloanțele sînt ale monopoluștilor americani care l-au înarmat mîna.

Pentru a evoca figura plină de noblețe a lui Jésus Menéndez, încadrată în lupta nu o dată dramatică, totdeauna măreață, a clasei muncitoare, Nicolas Guillen a lucrat la poemul, din care publicăm azi prima parte, timp de trei ani.

Poemul se intitulază Elegie, dar — de sub feștura inefabilă a lacrimilor — străbat razele aurorii de mîine triumful proletariatului

e. j.

Elegie pentru Jésus Menéndez

(1948-1951)

Lui Lázaro Pêna

I

...Înzăoat
mai mult în curaj decît în oțel.
GONGORA

De-odată, pocnetul
armei. Zvîcnet
de ghiară pe-un virf roș de flacără,
și Căpitanul de plumb și de piele —
Căpitanul de colți, de plumb și de piele,
scufundat în singele tău neobosit, maritim,
în singele tău adînc, inundînd.

II

...Au fost multe valori,
care s-au detașat.
„New-York Herald Tribune”
(Secția financiară)

In fine, un singe solar risipit,
în fine-o arteră sfîrîmată,
ce-a inundat, trecînd peste zahăr, ca o maree,

„United Fruit Company”
deschide cu cinci puncte,
închide cu 31 1/8.

„Cuban American Company”
deschide cu 21 puncte,
închide cu 21 3/4.

Foster Welles Company”
deschide cu 40 puncte,
închide cu 41 puncte 5/8.

De-odată,
un trîznet cumplit despîcîc fragilul acoperiș
fulgerul cade
din cerul acesta scund și sulfuric
pe-o sală congestionată:

Singe Menéndez, astăzi încheiat
la 150 puncte 7/8, cu tendințe de-urcare.

Și-acuma, corul
comercianților,
al cămătarilor,
al papagalilor
și al linșeurilor,
mizgălitorilor,
al poliștilor
și al vătășilor,
al proxenetilor,
și al slugoilor,
al delatorilor,
acționarilor,
al sclavagiștilor,
al trumanuștilor,
macartuștilor,
și-al enucilor,
și al bufonilor
și al triștorilor;

și-acuma, corul oamenilor

Ingrași
și surzi
și orbi
și răi;

și aici, aproape de-această spinare despîcîc
al ăstui imens atlet vegetal, — e corul vinzînd
fierlurile spaimei; oferînd
cheaguri de singe în cote, nervi, oase
ale răscoalii zdrobite;
o mușcătură, și-atîl
în ciuruitul plămîn.
Și, după-ale sale medalii, el, Căpitanul,
concav în livrea,
cu gîndul fixîndu-și bacșișul,
cu glas nu mai nalt decît pînîneli:

— Please, please! Come on,
ladies and gentlemen! Oh
please! Come on! Come on! Come on!

„Cuban Company Communes”
deschide cu cinci puncte,
închide cu 5 3/8.

„West Indies Company”
deschide cu cinci puncte,
închide cu 69 5/8.

În cele din urmă, dintr-un z'ar de seară,
se furigă
acest viclean suspin metalic:

„Deși cîștigurile de feră au fost impresio-
nante, volumul relativ scăzut de un milion
șase sute mii de acțiuni dă de gîndit. În pofda
nenumerărilor motive exprimate, pare foarte
probabil că ameliorarea aceasta să fi fost de
natură tehnică și să poată sau nu să rezulte
dintr-o cotitură a tendinței recente, cu condi-
ția ca cifrele medii să depășească valorile lor
maxime anterioare...”

Căpitanul se-nvoarse-n cazarmă,
cu ochii-nșepați ca de foc
de-un ac de singe încheșat.

III

...de nu e printru nol
un om ce-ar face să roșească
ăst barbar?
LOPE DE VEGA

P
riviji pe-ăst Căpitan al Urii,
între un vultur și un șarpe;
amar îl caută un vaiet,
l-învăluie un vînt metalic,
în viscole de praful de pușcă
se pierde chipul lui de groază
călare e, se-afundă-n noaptea,
dar Moartea-n urmă-i galopează;

Acolo unde revolveru-l
cu sabia-i să și vorbește
și unde-ș patru puști de strajă
la greu-și somn în care cade,
un zid imens îi dăruiește
crunt adăpost — liberă oceană —:
păzit e strășnic Căpitanul!
Dar Moartea-n urmă-i galopează.

Cea care nouă luni în șir
fi plămădi cumpăta față,
il blestemă un an întreg
și-un an întreg îl plînge-amaric.
Un pod lichid și-nfricoșat
de roșii lacrimi-și așează:
il trece Căpitanu'n zbor,
dar Moartea-n urmă-i galopează.

Cel care-i defte colți de lup,
cu toate că-l visase inger,
il vede ochiul fix, arzînd,
rostogolit îl vede-n bale.
Coboră, caută-n păduri
un loc ferit, ca să-l ascundă:
în codru fuge Căpitanul,
dar Moartea-n urmă-i galopează.

Un tinereț cu puf de aur,
cu verde trunchi și frunze verzi,
și-mprăștie în vînturi vocea,
plîngîndu-și singele primit,
— Ay, singe-al meu (amar suspînă),
cum mă mai arzi, cum mă rănești!
C-un țipăt, fuge Căpitanul,
dar Moartea-n urmă-i galopează.

Cea care-i defte dintre roze,
iubindu-l, roza mai fierbîntă,
il țese-acum cunună neagră,
i-o țese, frîntă de rușine.
În marea noaptea-a frunții sale,
e înima-l ce-i scînteiază;
n-o vede, fuge Căpitanul,
dar Moartea-n urmă-i galopează.

Tîind prin trestii crunte, alcargă-
galop sbîrlîtul călareț;
în mîna cu-n girbac de fosfor,
sub pași minia deșteptînd,
Jésus Menéndez surzînd,
din frîntu-i piept naște-aurora:
șinește-n goană Căpitanul,
dar Moartea-n urmă-i galopează.

IV

O inimă în piept,
ferită de-orice crimă,
PLACIDO

N
egru-i Jésus, și zvelt, și demn, ca o nuia de-abanos, iar dinții-l: albi și surizători, în-
cît — de fiece dată cînd și-nțredeschide gura — vezi aurora.

Uneori, ochii lui Jésus scilipsec dulci și-nlîstați; dar, alteori, poți auzi urlînd în ochii-l
torente de furie.

Jésus zice: carro, rio, ferrocarril, cigarro ca un francez îndăiatnic ce nu vrea să uite
limba-i natală, n'cîcînd pierdută;

dar el e cuban și talăl său vorbîta cu Maceo; talăl său ce-avea pe umăr o slea de-aur, o
arzătoare slea de vâpaie...

L-am înșoțit cîndva, pe Jésus ce străbătea, ca dintr-un vis în alt vis, marea-i provincie plî-
nă de oameni, ce-i întindeau minile lor noduroase;

marea-i provincie plină de oameni, care-i strigau: „Oh, Jésus!”, de parcă de vreme-nde-
lungă l-ar fi așteptat;

văzută fu atunci vorbindu-le, fără tribună și-atîl de aproape de ei, c-ar fi putut să le nu-
mere porii și să le simtă aspra lor piele crăpată;

văzută fu, apoi, așezîndu-se la masa lor cu orez alb și carne-nluncată; la masa lor fără
vin, fără față de masă, și prezîndu-le prînzul.

Născut a fost Jésus în inima insulei sale, de unde — dacă-l privești de pe mare — îl poți
zări, în zilele clare, învăluit în norii nemîșcați;

urcați, o, urcați către piscu-l, și-o să vedeți în ce fel vînta tumultuoasă, pornînd de pe frun-
tea-l, spumegă jos, sub tălpile sale, veșnic reînolî în nesfîrșitele valuri!

În rominește de Eugen Jebeleanu

Ilustrații de FLORICA CORDESCU

Cu ce voci te chemau
și-ți vorbeau
trestiiile
— ce desparate! —
frîngîndu-și
mîinile!

Se și ivise el, Căpitanul,
cu gura-nțredeschisă grea de bale
și saltu-i iminent, sculptat

sub pielea sa electrică, —
călare pe-a lui armă, Căpitanul.

Se-afila acolo,
adulmecînd cu nările-i,
de-aproape-a-tale-artere
c'un singe ca și stîns,
întîndu-și ochiul spre plămînul tău,
cu ura îndreptată spre-al tău glas,
călare pe-a lui armă, Căpitanul.

Trestiiile
— ce desparate... —
mi și-l vesteau
frîngîndu-și
mîinile.

Treceai printre ele. Surideai
cu marea-și întregă, arzînd.
Mînia tovarășilor pătrunsă-n vocea-și
poruncioare, — mereu
zvîrlînd lumina-i de fulger în noaptea
lzbea din yankeu în yankeu.

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul re-
dațional: Mihai Beniuc, Marcel Bressășu,
Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-
șef adjunct), Eugen Jebeleanu, George Ma-
covescu, Ion Mihăileanu, Veronica Porum-
bacu, Cicerone Theodorescu, Ion Vițner.